

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

Lze si za peníze koupit štěstí
Bakalářská práce

Autor: Lucie Stříteská
Studijní program: B0314A250008 Sociologie
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: doc. Milan Tuček, CSc.

Hradec Králové, 2022

Zadání bakalářské práce

Autor: Lucie Strítěská

Studium: F19BP0144

Studijní program: B0314A250008 Sociologie

Studijní obor:

Název bakalářské práce: **Lze si za peníze koupit štěstí?**

Název bakalářské práce AJ: Does Money Buy Happiness?

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

V této práci bude zkoumat roli peněz na štěstí. K dosažení cíle bude nejprve vymezen pojem štěstí, představen historický vývoj přístupů ke štěstí a způsob jeho měření. Dále se práce zaměří na zdroje štěstí a studie, které se již otázkou peněz jako zdroje štěstí zabývaly. V druhé části práce budou provedeno vlastní dotazníkové šetření, ve kterém bude zjišťováno, jaká je míra vlivu peněz na štěstí pro studenty různých vysokoškolských oborů, a zda existuje částka, která by je udělala šťastnými.

Diener, E., Sandvik, E., & Pavot, W. 1991. "Happiness is the Frequency, not the Intensity, of Positive Versus Negative Affect." Pp. 119-139 in F. Strack, M. Argyle, & N. Schwarz (eds.). *International Series in Experimental Social Psychology, Vol. 21. Subjective Well-being: An interdisciplinary perspective*. Oxford: Pergamon Press.

Đuríník, Michal a Jakub Procházka. 2017. *Lze si za peníze koupit štěstí?* Pp. 117-124 in A. Gregar a M. Horák (eds.). *Psychologie práce a organizace 2017: Pracovní potenciál a jeho proměny v čase*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

Durning, A. 1992. *How Much is Enough? The Consumer Society and the Future of the Earth*. New York: Norton.

Hamplová, Dana. 2015. *Proč potřebujeme rodinu, práci a přátele. Štěstí ze sociologické perspektivy*. Praha: Fortuna Libri.

Huppert, Felicia A, Nick Baylis a Barry Keverne, (ed.). 2005. *The Science of Well-Being*. Oxford: Oxford university press.

Kasser, Tim, Ahuvia, Aaron. 2001. "Materialistic Values and Well-being in Business Students." *European Journal of Social Psychology* 32 (1): 137-146

Lane, Robert E. 1993. "Does Money Buy Happiness." *The Public Interest* Fall 1993: 56- 65

Schwartz, Barry. 2005. *The Paradox of Choice: Why More is Less*. New York: HarperCollins.

Tatzel, Miriam. 2014. *Consumption and Well-Being in the Material World*. Springer

Veenhoven, Ruut. 2018. *The Sociology of Happiness*. Pp. 243-251 in Schulz, Markus S. (ed.). *Frontiers of Global Sociology: Research Perspectives for the 21st century*. Berlin/New York: ISA research

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. Milan Tuček, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 28.3.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 3. 5. 2022

Lucie Stříteská

Anotace:

STRÍTESKÁ, LUCIE. 2022. *Lze si za peníze koupit štěstí*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. 41 s. Bakalářská práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat vliv peněz na štěstí. K jeho dosažení práce nejprve vymezuje pojem štěstí, představuje historický vývoj přístupů ke štěstí a způsob jeho měření. Dále se zaměří na zdroje štěstí a studie, které se již otázkou peněz jako zdroje štěstí zabývaly. Druhá část práce představuje empirické šetření s použitím kvantitativního výzkumu, který je zpracován pomocí dotazníku na studentech Univerzity Hradec Králové. Výsledky představují to, jaký mají peníze vliv na štěstí studentů různých fakult a různého socioekonomického postavení, a zda existuje částka, která by je udělala šťastnými.

Klíčová slova: peníze, štěstí, zdroje štěstí, vysokoškolští studenti

Annotation

STRÍTESKÁ, LUCIE. 2022. *Can money buy happiness?*. Hradec Králové: Philosophical Faculty. University of Hradec Králové. 41 pp. Bachelor Thesis.

The aim of the bachelor thesis is to analyze the effect of money on happiness. To achieve this, the work firstly defines the concept of happiness, presents the historical development of approaches to happiness and the way it is measured. It will also focus on sources of happiness and studies that have already addressed the issue of money as a source of happiness. The second part of the work presents an empirical survey using quantitative research, which is processed by questionnaire on students at the University of Hradec Králové. The results show how money affects the happiness of students from different faculties and different socio-economic backgrounds, and whether there is an amount that has made them happy.

Keywords: money, happiness, source of happiness, university students

Poděkování

Zde bych chtěla poděkovat doc. Milan Tuček, CSc. za trpělivost, konzultace a odborné rady při vypracovávání této bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině a přátelům za podporu při celém studiu a všem respondentům mého dotazníku za jejich ochotu.

Obsah

Úvod	12
Teoretická část.....	14
1 Štěstí	14
1.1 Druhy štěstí	15
1.2 Štěstí v pojetí sociologie	16
2 Měření štěstí	20
3 Peníze jako zprostředkovatel štěstí	21
3.1 Easterlinův Paradox	23
3.2 Paradox výběru	24
3.3 Indexy štěstí	24
Praktická část.....	29
1 Cíl výzkumu a stanovení hypotéz	29
2 Metoda sběru	29
3 Charakteristika výzkumného souboru	29
4 Výsledky výzkumného šetření	31
4.1 Prožívání štěstí studenty	31
4.2 Peníze a štěstí studentů	32
4.3 Štěstí.....	37
5 Testování hypotéz	37
5.1 Studenti, kteří mají vyšší příjmy nebo mají více peněz, jsou šťastnější.	37
5.2 „Bohatší“ studenti prožívají štěstí ze zisku a utrácení peněz kratší dobu, než ti chudší.	39
5.3 Pro studenty z fakulty informatiky a managementu mají peníze větší vliv na štěstí než pro studenty z jiných fakult.....	41

5.4	Studenti z fakulty informatiky a managementu se domnívají, že peníze mají vliv na štěstí.	42
5.5	Hranici částky, která by uspokojila studenty fakulty informatiky a managementu, je vyšší jak u ostatních studentů.	45
	Závěr.....	47
	Zdroje.....	49
	Příloha.....	54

Seznam Obrázků

Obrázek 1: Scóre štěstí napříč světem 2020. Zdroj:

<https://ourworldindata.org/happiness-and-life-satisfaction>

Obrázek 2: Štěstí v EU. Zdroj: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20191107->

[1?inheritRedirect=true&redirect=%2Feurostat%2Fnews%2Fwhats-new](https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20191107-1?inheritRedirect=true&redirect=%2Feurostat%2Fnews%2Fwhats-new)

Obrázek 3: Jak šťastní jsou lidé v různých státech. Zdroj:

<https://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>

Seznam grafů

Graf 1: Graf charakteristiky respondentů

Graf 2: Příjem studentů

Graf 3: Pocity štěstí mezi studenty

Graf 4: Délka prožívání štěstí při činnostech spojených s útratou peněz

Graf 5: Délka prožívání štěstí při činnostech spojených se ziskem peněz

Graf 6: Jak šťastní jsou studenti v závislosti na tom, jak jsou na tom finančně oproti svému okolí

Graf 7: Vliv příjmů studentů na hodnotu štěstí za poslední rok

Graf 8: Délka pocitu štěstí při děláni určité záliby studentů s různými socioekonomickým postavením

Graf 9: Délka pocitu štěstí při zvýšení platu studentů s různými socioekonomickým postavením

Graf 10: Délka pocitu štěstí studentů s různým socioekonomickým postavením při obdarovávání

Graf 11: Délka pocitu štěstí při zisku daru v podobě peněz studentů s různými socioekonomickým postavením

Graf 12: Délka pocitu štěstí studentů s různým socioekonomickým postavením při výhře peněz

Graf 13: Délka pocitu štěstí studentů s různým socioekonomickým postavením při cestování

Graf 14: Délka pocitu štěstí studentů s různým socioekonomickým postavením při nakupování

Graf 15: Souhlas s tvrzením "za peníze si štěstí nekoupíš" napříč fakultami

Graf 16: Názory napříč fakultami na to, zda velká suma peněz může přinést lidem štěstí

Graf 17: Co podle studentů FIM přinese velká suma peněz

Graf 18: Co podle studentů PŘF přinese velká suma peněz

Graf 19: Co podle studentů FF přinese velká suma peněz

Graf 20: Co podle studentů PDF přinese velká suma peněz

Graf 21: Kolik peněz by udělalo studenty různých fakult šťastnými nebo šťastnějšími

Graf 22: Jak velká částka by měsíčně uspokojila studenty, tak aby pro ně peníze nebyli důležité

Úvod

Všichni lidé si přejí být šťastni, a tak si už tisíce let pokládají otázku, co je za potřebí k tomu, aby toho dosáhli. Řadu významných studií tematizujících lidské štěstí najdeme jak v perspektivách sociálně psychologických [Argyle 1987], antropologických [Eriksen 2010], ekonomických [Easterlin 197] nebo sociologických [Durning 1992; Bauman 2010] pracích. Poznání lidského štěstí je tak prohlubováno v řadě možných kontextů a souvislostech, zkoumáno v nejrůznějších podmínkách a situacích. Tomu odpovídá i vysoká nesoulad nejen v názorech na zdroje prožívání štěstí, ale i jeho nejednoznačná definice. Jedním aspektem štěstí jsou i peníze, na které se zaměřím já.

Richard Easterlin jako první vědec prohlásil, že „peníze nevedou ke štěstí“. Na základě průzkumů dospěl k závěru, že štěstí nezávisí na velikosti příjmu člověka, ale na jeho postavení ve společnosti. [Lane, 1993] Komparace s ostatními nám tak může přinést štěstí, pokud jsme na tom lépe jak ostatní, a to například finančně, sociálně, ale i zdravotně.

Výzkum z posledních let od Weimanna, Knabe a Schöb však dokazuje něco jiného. Lidé s vyšší příjmem jsou spokojenější se svými životy. Vyšší příjem dodává lidem větší pocit kontroly nad vlastními životy, což je potažmo činí šťastnějšími. [Weimanna, Knabe, Schöb 2015] Minulý rok byla dokonce vyvrácená studie, která tvrdila, že spokojenost lidí se nezvyšuje poté, co má domácnost příjmy přes 135 000 korun měsíčně. Nová šetření ukázala, že pocity spokojenosti stoupaly lineárně se zaznamenaným příjmem, ekvivalentně pod i nad dříve zmíněnou finanční hranicí. Neexistuje tedy ani žádné omezení korelace vyššího příjmu s více štěstí. [Killingsworth 2021]

Samozřejmě existuje mnoho aspektů života, které přímo nesouvisejí s penězi. Lidé trpí nemocemi nebo rozpadem vztahů na jakékoli úrovni příjmů. Na světě najdeme lidi, co nemají vůbec nic, a přesto jsou šťastní. Proto se také zaměřím na to, jaké mají lidé zdroje štěstí, a zda se k tomu řadí i peníze, případně jak moc mohou ovlivnit prožívání štěstí oproti ostatním zdrojům.

Sociologické studie sledující rozdíly v míře štěstí a spokojenosti různých sociálních skupin a společností. Já se ve své práci zaměřím na to, jaký vliv mají peníze na štěstí studentů různých vysokoškolských oborů na Univerzitě Hradec Králové. Někteří studenti z určitých oborů chtějí pomáhat ostatním lidem, někteří chtějí mít práci, co je bude bavit, a některým naopak záleží převážně na peněžním výdělku.

Převážná většina teorií, která téma peněz a štěstí řeší, uvádí, že peníze nás mohou udělat šťastnými [Ďuríník, Procházka 2017], ale do jaké míry to pociťují studenti, kteří teprve nedávno začali vydělávat vlastní peníze? Na jak dlouho je to udělá opravdu šťastnými? Je pro studenty různých oborů jiná hranice částky, která by jim přinesla štěstí? Jaký zdroj je dělá šťastnými?

Na všechny tyto otázky se pokusím odpovědět v mém dotazníkovém šetření na studentech filozofické, pedagogické, přírodovědné a fakulty informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové.

Teoretická část

1 Štěstí

Pojem „štěstí“ se většinou používán jako shrnutí různých představ o dobrém životě nebo kvalitě života. V tomto smyslu se někdy jako synonymum používá pojem blahobyt. Pojem štěstí je chápán jako životní spokojnost při celkovém zhodnocení vlastního života. [Veenhoven 2018] Například Cambridge Dictionary [2020] definuje štěstí jako „pocit být šťastný“ a přídavné jméno šťastný definuje jako „cítit, ukazovat nebo mít potěšení či uspokojení“.

Štěstím se věda zabývala už od prvních okamžiků, jeho poznání bylo hlavním tématem od klasické řecké filozofie a je terčem mnoha zkoumání do dnes. Mezi prvními se o štěstí zmiňoval Konfucius, který je zakladatel etiky v Číně. Ten popisoval štěstí spojené s laskavostí a lidskostí. Později antický filozof Sokrates chápal štěstí jako to, co lidé chtějí. Byl to pro něj nejvyšší smysl života a tvrdil, že může ho dosáhnout každý, kdo touží po spravedlnosti. Naopak pro jiného antického filozofa – Aristotela štěstí znamenalo žít ctnostný život a naplnit naše lidské schopnosti, čímž poprvé představil eudaimonické pojetí tohoto pojmu [Řečková 2017]

Pozdější používání pojmu štěstí odkazuje na hédonický pohled zaměřený na subjektivní zkušenost [Waterman 2008]. Hedonismus se objevil u Sokratových učenců a pozdějších následovníků jako u Jeremyho Benthama. Ten viděl nejvyšší dobro v rozkoši a dobrý život v maximalizaci rozkoše. [Řečková 2017]

Výzkumem štěstí v populaci se začali vědci zabývat až v sedmdesátých letech minulého století. Tuto éru ve většině států charakterizoval mír, demokracie a bezprecedentní růst životní úrovně, což umožnilo věnovat se pozitivnějším cílům, jako je zdraví a štěstí. Dalším faktorem byl rozvoj společnosti s výběrem možností, jednotlivci si mohli zvolit, jak budou žít svůj život, a proto se zajímali o to, jaký způsob života bude nejuspokojivější. Běžnou praxí se staly empirické výzkumy společenských věd, které měřily míru štěstí populací. Štěstí je nyní standardním tématem mnoha periodických sociálních průzkumů, jako je například americký General Social Survey. [Veenhoven 2018]

Dnes je štěstí neustále součástí našich konverzací a v popředí naší mysli. Rady, jak být šťastný, jsou všude, při vyhledávání „štěstí“ na Googlu to najde 4 miliardy výsledků a na Amazon.com lze na toto nebo související téma zakoupit téměř 60 000 knih. Zatímco Aristoteles věřil, že štěstí je vedlejším produktem ctnostného života, dnes si lidé štěstí spojují s „cítěním se dobře“. Spíše, než přemýšlet v pojmech ctnostného života jsme začali spojovat štěstí s vyhýbáním se bolesti, hledáním potěšení, s osobním uspokojením nebo smyslovými požitky. Žijeme v době prosperity, ale zároveň čelíme ekonomické a politické nejistotě, a tak se soustředíme na to, co můžeme ovlivnit a co od života skutečně chceme. Otázkou, co je to štěstí se v současné době zabývá tolik studií i kvůli tomu, že máme relativně snadný přístup k prostředkům, které nám alespoň na krátkou dobu přinesou štěstí a poté ho chceme čím dál tím ve větším množství. [Hermans, Meijers 2019] Někdy se uvádí, že dnešní společnost je dokonce posedlá hledáním štěstí.

1.1 Druhy štěstí

Štěstí můžeme rozlišit na subjektivní a objektivní. Objektivní pojetí štěstí spíše uvádí seznam požadavků nebo indikátorů toho, co by lidé měli dělat nebo čeho by měli dosáhnout, aby byli uspokojeni a splnili podmínky pro štěstí.

Subjektivní pojem štěstí naopak spočívá v analýze lidského názoru na určité faktory. Záleží u toho spíše na momentálním rozpoložení jedince, než na dlouhodobém pocitu štěstí. Dnes můžeme tvrdit, že jsme šťastní, ale zítra to tak být nemusí, a často se zpětně těžko hodnotí, jak jsme na tom byli.

Aby vědci hlouběji porozuměli štěstí, rozdělují ho ještě na dvě populární pojetí: hédonické a eudaimonické. Jak již víme z předešlé kapitoly myšlenka hédonického štěstí sahá do dávné minulosti, kdy řecký filozof Aristippus učil, že konečným cílem života by mělo být maximalizace potěšení. V průběhu historie se tohoto hédonického hlediska drželi filozofové jako Hobbes a Bentham. Při studii štěstí z hédonické perspektivy, štěstí zahrnuje maximalizaci potěšení a minimalizaci bolesti. [Ryan, Richard, Deci 2001] Vidět to můžeme i v dnešní době, kdy má nynější populární kultura tendenci právě zobrazovat společenský, radostný pohled na život, a v důsledku toho lidé často věří, že hédonismus ve svých různých podobách je nejlepším způsobem, jak

dosáhnout štěstí. Pokud se cítíte smutní nebo ve stresu, často si dopřáváte jednoduchou hédonickou radost, jako je konzumace dezertu nebo poslech oblíbené hudby, jelikož nám to často rychle zvedne náladu.

Stejně jako hedonia, koncept eudaimonie sahá až do období před naším letopočtem, kdy jej použil Aristoteles. Podle něj by člověk k dosažení štěstí měl žít svůj život v souladu se svými ctnostmi. Tvrdil, že lidé se neustále snaží naplnit svůj potenciál a být svými nejlepšími já, což vede ke smyslu života. [Joseph 2019] Eudaimonskou perspektivou použila ve svých pracích řada filozofů, včetně Platóna, Marca Aurelia nebo třeba Kanta. Eudaimonii najdeme i v psychologické teorii jako je Maslowova hierarchie potřeb, která představuje zebříček věcí, které potřebujeme k dosažení spokojenosti. Nahoře pyramidy, tedy nejvyšším stupínku, je dosažení seberealizace jako nejvyšší životě cíl. [Huta 2015]

Tedy hédonického štěstí je dosaženo prostřednictvím zážitků, potěšení a požitky, zatímco eudaimonického štěstí je dosaženo prostřednictvím smyslů a účelů událostí. Tyto dva druhy štěstí jsou dokonce i dosahovány a přispívají k celkové pohodě různými způsoby. Ale mnoho vědců souhlasí s tím, že jak hédonia tak i eudaimonie jsou nezbytné k maximalizaci blahobytu. Například ve studii Hendersona a jeho kolegů o hédonickém a eudaimonickém chování bylo zjištěno, že hédonické chování zvyšuje pozitivní emoce, životní spokojenost, pomáhá regulovat emoce a zároveň snižuje negativní emoce, stres a deprese. [Henderson, Knight, Richardson 2013] Zatímco eudaimonské chování vedlo k většímu smyslu života a pocitu, který člověk zažívá, když je svědkem mravní ctnosti. Z toho vyplývá, že oba druhy štěstí jsou nezbytné k maximalizaci štěstí a hrají v něm velkou roli.

1.2 Štěstí v pojetí sociologie

August Comte jako první zavedl termín sociologie a stejně tak u něj můžeme zpozorovat první diskusi o významu štěstí v sociologii. S příchodem sekularismu a úpadkem náboženství drasticky se proměnil smysl života tím, že lidé začali hledat štěstí v přítomnosti. Comte ve svém díle Kurz pozitivní filozofie pojednává o tom, jak lze prostřednictvím jeho pozitivismu pomoci organizovat společnost a lidem žít dobrý život. Štěstí tedy chápal jako cíl, o který se v moderních společnostech snažíme, ideální

stav dobrého života, kterého lze dosáhnout, když se jednotlivcům pomáhá porozumět sociálnímu světu kolem sebe prostřednictvím dodržování etiky a hodnot. Abychom dosáhli štěstí, naše aktivity pro nás musejí být smysluplné, musí být spojeny s nějakými hlubšími hodnotami nebo principy. [Cieslik 2017]

Analýzy a pohledy na štěstí můžeme nalézt i v sociologických spisech Durkheima. Ten cítil, že blahobyt je ohrožen rozvojem modernity. Svůj skepticismus ohledně tohoto pojmu popsal ve své knize *Dělba práce ve společnosti* [Durkheim 1997], kde mapoval historický vznik moderních společností a naznačoval, že jejich dynamika narušuje známá přesvědčení i klíčový způsob, jakým jednotlivci pocítují sounáležitost a štěstí. V jeho dalších knihách také dokazuje, že blahobyt je sociálně konstruovaný atmosférou našeho prostředí a zakořeněný v morálním řádu spíše, než aby měl psychologický původ a vysvětlení. [Neves 2003] Na rozdíl od utilitářů, kteří viděli štěstí v individuálním úsilí nebo socialistům, kteří ho viděli v podmínkách přerozdělování bohatství, Durkheim nenalezal způsob toho, jak má člověk v moderní dynamické společnosti vyjádřit svou individualitu a zároveň si zajistit důvěrné vztahy, které by podporovaly jeho dobré životní podmínky. Durkheimův „recept“ na štěstí nespočívá nutně v náboženské víře jako v minulosti, ale v udržování provázaných sítí mezi jednotlivci. Rozšíření dělby práce nejenže poskytuje zaměstnání a materiální zdroje, které napomáhají k dobrému životu, ale nabízí také morální regulaci. [Cieslik 2017]

Štěstím v ekonomických vztazích se věnoval Marx a Engels. Tvrdili, že lze nalézt ve svobodě využívání své práce a tvůrčími způsoby seberealizace. Koncept odcizení je jádrem marxistické teorie kapitalistických společností a ilustruje, jak Marx a Engels viděli vyhlídky na štěstí. Tímto pojmem mysleli odcizení od ostatních pracovníků, produktu, práce, přírodního světa a od své tvůrčí podstaty jako člověka, které ilustruje dimenze neštěstí. Ke štěstí lidé potřebují dobré vztahy s ostatními, mít příležitost vytvářet něco užitečného, mít dobrý vztah k přírodě, příležitost učit se a být kreativní. [Marx citován v Cieslik 1983]

Velká část debat ve studiích štěstí se týkala ideologické povahy představ o štěstí, jako je zábava, potěšení nebo únik, které odvádějí pozornost od základních procesů, které jsou rámcem blahobytu. Mnoho sociologů zaměřila svůj výzkum na to, jak tyto jednodušší

představy o štěstí využívají korporace k vlastnímu prospěchu, a především k podpoře konzumního kapitalismu. [Cieslik 2017]

Mezi sociology, kteří se věnovali štěstí, můžeme zařadit i Maxe Webera, který se věnoval smyslu a hodnotám v životě. Na základě své studie náboženství zjistil, že smrtelnost nás vede k nalézání smyslu života. Jednotlivci, kteří přijímají náboženské hodnoty, získávají soubory zásad o tom, jak dobře žít, jak se rozhodovat a je jim napomáháno k vlastní pohodě. Postupem času byla myšlenka, že tvrdá práce bude odměněna štěstím v posmrtném životě, nahrazena štěstím v průběhu životě. Weber se ale obával, že úpadek náboženství a vzestup racionalizace nás povede k přehnanému soustředění se na všechny druhy života a uspěcháme ho. [Weber citován v Cieslik 2017]

George Simmel sepsal hrozby stále složitějších sociálních sítí a interakcí, které mohou ovlivnit kvalitu života občanů. Lidé hledají lehké způsoby života a toho, jak být šťastní, přestože jsou přemoženi požadavky městského života. Simmel psal i o kladných možnostech života ve městě, město lidem dává příležitost rozvíjet složitější subjektivitu a pohodu díky nespočtu nových vztahů. Lidé se tak stávají kognitivně sofistikovanějšími a jsou schopni budovat složité identity a sociální vztahy, které nabízejí nové možnosti pro spokojený život. Na rozdíl od jiných vědců, kteří používali podle něj přílišnou specializaci, při svých výzkumech uplatňoval spíše menší, holistický přístup k výzkumu, který se zaměřuje na psychosociální charakteristiky lidí, které zahrnují pudy, touhy a potřeby. [Cieslik 2017]

Práce teoretiků Frankfurtské školy se věnovali definici funkcí štěstí. Herbert Marcuse tvrdil, že vzestup masových médií a expanze spotřeby způsobila zjednodušení představ o štěstí. To se používá korporacemi k vnucení falešných potřeb jednotlivcům, kteří slepě touží po bohatství a autentičtějšímu způsobu života. Falešné potřeby jsou podle něj ty, které jsou překrývány sociálními zájmy. Jejich uspokojení může být pro jedince nanejvýš potěšující. Patří sem potřeba odpočívat, bavit se, chovat se a konzumovat v souladu s reklamami, milovat nebo nemít rád to, co ostatní milují a nenávidí. [Cieslik 2017] Pro Teodora W. Adorna je televize, kino a hudba jako jakýsi bezpečnostní ventil, který umožňuje lidem vyjádřit svou frustraci ze svých životů při bombardování obrazy nepochopitelného štěstí, a zároveň lidem uzavírala cesty, jak se tomu bránit. [Cieslik 2017] Oba zástupci Frankfurtské školy popisují poválečnou americkou společnost, kde

jsou občané rozptylováni povrchními způsoby života a nejsou schopni si představit trvalejší a autentičtější způsoby života. Lidé se prostřednictvím svých každodenních praktik a svých psychologických dispozic fixují nato být šťastný, což zahrnuje zjednodušující, dobrý, subjektivní pocity.

Pohled na štěstí jako problém měli kromě myslitelů Frankfurtské školy i další sociologové, čímž se ve studiích štěstí upevňoval skepticismus. Například Sara Ahmed psala o tom, že štěstí se v moderních společnostech spojuje s normativními způsoby života, a tak i neškodné reprezentace štěstí slouží k marginalizaci menšin. [Ahmed 2010] Další vědci se věnovali tomu, že lidé jsou šťastní ve svém individuálním konzumním životním stylu, zaměřili se například na izolování lidí, změnu kultury zaměstnání nebo tříd.

Dobrá pocit ze sebe samého je charakteristický rys současné kultury. Vznik „kultury terapie“ podporuje citlivé vnímání sám sebe, kdy je jedinec posedlí dosažení šťastný. Tím je však paradoxně více zranitelný a má větší obavy o své blaho. [Furedi 2004] Sociolog Hochschild hovoří o tom, že je nyní štěstí vnímáno spíše jako pozitivní emocionální projev, než jak ho viděli filozofové – chování v souladu s etikou, které vzniká ze snahy o vyvážení dobrého a špatného v životě člověka. [Cieslik 2017]

Častým cílem výzkumů posledních let je zkoumání toho, jak různé instituce nebo události mohou ovlivnit prožívání štěstí. Vzniklé kvantitativní studie zkoumaly například vliv příjmu, stárnutí, kultury nebo nemoci na štěstí. Argyle, který analyzoval faktory štěstí, které mohou působit jako zdroje, podmínky pro spokojenost s životem či charakteristiky subjektu. Samotné štěstí popisuje jako proces zažívání životní spokojenosti, posouzení své minulosti a současnosti, četnosti a intenzity pozitivních emocí daným člověkem. Kromě důrazu na závislost štěstí na sociálních vazbách, zmiňuje, že důležitá je také dostupnost k zajímavé práci, volný čas, zdravotní stav, komunikace, vzdělání a materiální blahobyt. [Argyle 2001] V současnosti se fakturami ovlivňující štěstí věnuje i Ruut Veenhoven, který definuje štěstí jako míru, kde jedinec hodnotí souhrnný stav svého života jako pozitivní. Stav štěstí podmiňuje množství důvodů, podmínek a příčin, které jsou jedincem považovány za důležité či nedůležité. To, že je člověk zdravý, cítí se dobře mezi svou rodinou, přáteli, má zajímavou a dobře placenou práci a nachází věci, které mu dělají radost, je obecně bráno jako návod pro

lidské štěstí. Na tomto základě také zmiňuje, že u úrovně lidského štěstí závisí na komparativním subjektivním postavení v souvislosti s ostatními lidmi než na skutečném objektivním blahobytu. [Veenhoven 2018]

Pokud vezmeme myšlenky sociologů za poslední několik desetiletí, můžeme identifikovat podobné, a přesto oddělitelné složky štěstí. Mezi ně patří spokojenost se životem (celkové úsudky člověka o životě), spokojenost s důležitými životními oblastmi (např. spokojenost v manželství nebo v práci), pozitivní vlivy (podíly pozitivních emocí a nálad) a nízké úrovně negativních afektů (podíly nepříjemných emocí a nálad).

V odborné i populární literatuře můžeme najít dva podobné a často zaměnitelné pojmy – štěstí a well-being (někdy překládán jako blahobyt). Wellbeing zdůrazňuje subjektivní povahu štěstí a to, že samotní lidé jsou konečnými soudci jejich prožívání štěstí. Tento termín se týká hodnocení vlastních životů a zahrnuje kognitivní soudy spokojenosti i afektivní hodnocení nálad a emocí [Diener 1984].

2 Měření štěstí

Štěstí patří spíše do širší třídy subjektivního hodnocení života, a proto zřejmým způsobem, jak jej měřit, je požádat jednotlivce, aby vyjádřil svůj názor na vlastní situaci štěstí. A to i přesto, že sociologické studie sledující rozdíly v míře štěstí a spokojenosti různých sociálních skupin a společností, začínají své studium měřením štěstí na individuální úrovni.

Měření štěstí pro společenskovední účely je obvykle realizováno jako součást kvantitativního průzkumu, a otázky jsou často kladené tak, aby byl omezený počet možných odpovědí. Tento způsob s uzavřenými otázkami používá i World Database of Happiness a je často označován jako primární škálu měření štěstí. [Veenhoven, Kalmijn 2005] Příkladem této škály může být:

„Když vezmete všechny věci dohromady, řekl/a byste, že jste...?“

- a. velmi šťastný
- b. docela šťastný
- c. ne moc šťastný
- d. vůbec ne šťastný

Respondent je poté požádán, aby zaškrtl pro něj nejvhodnější odpověď z uvedených možností, které jsou uvedené sestupně podle intenzity štěstí (jako v příkladu) nebo vzestupně. K těmto možnostem by podle teorie měla být také přidána možnost „nevím“ nebo „nechci odpovídat“, ale ty jsou často v tomto kontextu ignorovány. [Veenhoven, Kalmijn 2005] Důležité je také dodat, že otázky nemusejí být pouze verbální, ale můžeme je vyměnit za číslice a vytvořit, tak stejnou škálu intenzity prožívaného štěstí. Mezi jeho charakteristiky bychom tedy mohli zařadit to, že je to přímé měření, spočívá v sebevyjádření intenzity štěstí, na uzavřené otázce existuje jedna odpověď z malého počtu možností, které jsou jednoznačně uspořádány.

Otázky kromě průzkumových rozhovorů a dotazníků, se často pokládají v různých klinických rozhovorech, dotaznících o hodnocení života. Mohou být kladené přímo, tak i nepřímo a často jsou tvořené v souvislosti s další proměnou neboli jak šťastný je dotazovaný nebo dotazovaná v souvislosti s určitým jevem (prostředím, finančním zabezpečením, fungováním státu...). [Veenhoven 2003]

Mimo výše zmíněného standartního postupu se vyvíjejí jiné metody, například opakování otázky na štěstí v určitý okamžik jednou za danou dobu (Diener's satisfaction with life scale), nebo metoda denní rekonstrukce, která spočívá v zapisování do deníku štěstí momentální stav prožívané pohody. [Veenhoven 2003] Vznikají i postupy obsahových analýz otevřených rozhovorů o štěstí [Mussen 1980] nebo odhadování štěstí externími soudci na základě pozorování chování subjektu, o kterém se předpokládá, že souvisí s jeho nebo jejím štěstím. [Noell-Neumann 1980] Tyto metody, v některých případech mohou být více vypovídající, vyžadují však zkušené tazatele a pozorovatele.

3 Peníze jako zprostředkovatel štěstí

Téma vztahu mezi penězi a štěstím je zkoumané po celá desetiletí a většinový závěr je takový, že za peníze můžeme „koupit“ štěstí, ale méně, než si většina lidí myslí. Koneckonců, peníze mohou lidem dávají možnost dělat to, co chtějí. Peníze umožňují lidem žít delší a zdravější život, bezstarostnost, lehce vyřešit škody, mít volný čas, který mohou trávit s přáteli a rodinou, a ovládat povahu svých každodenních činností, a to vše je zdrojem štěstí. Bohatí lidé mají lehčí přístup ke složkám, jako třeba lepší výživě,

lékařské péči, vzdělávání, volnému času, nevázanosti, které jim mohou zajistit šťastný život. [Smith et al. 2005] Ovšem neplatí, že mnohem více peněz nás dělá mnohem šťastnějšími.

Důvodem může být to, že lidé si lehce zvyknou na aktuální situaci a už nemohou srovnávat své předešlé prožívání radosti, zdá se jim tedy, že jsou stále stejně šťastní, což následně zkoumali vědci i v souvislosti s platem. Odborníci tvrdí, že čím víc člověk vydělává, tím víc chceme, a to i nad hranici splnění základní lidské potřeby. Existuje k tomu dokonce více příčin, kromě toho, že jsou lidé velmi přizpůsobiví, probíhá u nich neustálá habituace a rostou jejich tužby. Pokud vyděláváme více z krátkodobého hlediska nám to udělá radost, ale rychle se přizpůsobíme tomu, co si můžeme dovolit a pocítíme, že bychom mohli mít i víc. [Huppert, Baylis, Keverne 2005] Úroveň štěstí je téměř neměnná, v našem životě zažíváme pouze události, které v nás sice vyvolají potěšení, a vytvoří tak kontrast s normálním prožívaným štěstím, ale tento pocit za nedlouho pomine, jelikož si pomocí habituace zvykneme na novou situaci. Při tom nám navíc budou narůstat aspirace, tedy cíle, kterých budeme chtít dosáhnout. Pokud si však jednou navykneme na určitou úroveň životních cílů, nelze je snížit. Spotřeba je tak nepružná směrem dolů. [Mlčoch 2007]

Příjem hodnotíme především ve vztahu k ostatním nebo k sobě samému v minulosti. Také to, jak jsme na tom jsme finančně v porovnání s ostatními, má mnohem větší vliv na pocit štěstí než to, kolik vyděláte v absolutním smyslu. [Huppert, Baylis, Keverne 2005] Luttmer ve svém výzkumu porovnával dva lidi se stejným příjmem, přičemž jeden žil v bohatší oblasti než ten druhý, zjistil, že osoba v bohatší oblasti uváděla, že je méně šťastná. [Futrelle 2006] V tomto smyslu se hovoří o teorii referenční skupiny. Každý člověk si v určitých situacích hledá skupinu, s kterou se může srovnat. Pokud máme přemýšlet o tom, co bychom dali za to abychom nebyli nemocní bylo by to mnohem více než by nemocní dali za to abych byli zdraví, jelikož ti už se nesrovnávají s všemi nemocnými, ale přemýšlí o těch, kteří jsou na tom ještě hůře. Pokud naší referenční skupině roste spotřeba rychleji než nám, prožíváme snížení užitku, protože spotřeba ostatních funguje jako negativní externalita. Lidé z naší referenční skupiny svou spotřebou tvoří poziční statky, a tak dochází k fenoménu závodů ve spotřebě.

Výzkum z Harvardské univerzity hovoří o štěstí z peněz spíše v souvislosti s utrácením. Hlavní myšlenka autorů je, že ten, komu peníze nepřinášejí štěstí, s nimi nakládá špatně. [Gilbert, Dunn, Wilson 2010] Mnoho odborníků v oboru se zabývalo vztahem mezi tím, jak lidé utrácejí své peníze a jakou úroveň štěstí jim to přináší. Například výzkumy Cartera a Giloviche, Nicolao, Irwin, a Goodman, Van Boven a Gilovich dokazují, že když utrácení za zážitky zvyšuje štěstí více než utrácení za materiální věci. jak utrácení za materiální věci. [Đuriník, Procházka 2017] Jiní odborníci zjistili, že klíč ke štěstí je vázán více na sociální vazby než na peníze. Lidé, kteří část svých peněz dávají ve prospěch jiných lidí, jsou více šťastní. To, že například přispějeme na charitu, obdarujeme přátele nebo jinak prosociálně utratíme své našetřené peníze, nám zvýší a zlepši sociální zkušenosti s ostatními. [Dunn, Aknin, Norton 2008; Diener, Seligman 2002]

Diener, Sandvik a Pavot zjistili ze svého výzkumu, že větší míru štěstí dosáhneme, když si v časových odstupech děláme mnoho „malých radostí“. Nezáleží tak na velikosti radosti, kterou si uděláme, ale spíše na tom jak často. [Diener, Sandvik, Pavot 1991] Zajímavou myšlenku přinesl i výzkum, který ukázal, že lidé, kteří měli více času očekávat příjemnou událost prožívali celkově vyšší úroveň štěstí. [Bryant, Smart, King 2005] Z těchto šetření tedy vyplývá, že když jsou peníze utraceny vhodným způsobem, přinášejí štěstí, naopak však peníze můžou otupit schopnost štěstí si vychutnávat.

3.1 Easterlinův Paradox

Jedním z nejznámějších šetření je ten od Eaterlina, kde přišel na to, že bohatší lidé jsou ve všech státech šťastnější než chudší lidé, ale celkově bohatší společnosti nejsou šťastnější. [Lane, 1993] Tento závěr pak nazval eusterlinovým paradoxem. Důvodem podle něj je to, že lidé posuzují své ekonomické blaho podle blahobytu svých sousedů, tedy i pokud by celý národ o něco zbohatl, zůstane status jednotlivce vůči jeho sousedům nezměněn, jelikož všichni zbohatnou stejně.

Od té doby však tato studie byla vyvrácena novými výzkumy. Tyto výzkumy tvrdí, že ekonomický růst významně zvyšuje kolektivní pocit pohody v zemi a rozdíly v prožívaného štěstí v zemi a příjmy. Například Callup dospěl k závěru, že chudoba národa prostupuje všemi aspekty života, protože nepříznivě ovlivňuje postoje, vnímání i pocity. Autor v této studii neobjevil žádnou zemi, kde by byli lidé chudí a přesto šťastní,

přiznává však, že by se nejspíše dala najít oblast, kde tomu tak je. Alex Inkeles a Larry Diamond zjistili, že spokojenost stoupá s úrovní ekonomického rozvoje národa [Lane, 1993]. Ve skutečnosti tedy peníze kupují štěstí pro národ.

Uvnitř států tomu tak však není, Johan Freedman na americké společnosti vyzkoumal, že bohatší nejsou šťastnější než ti, kteří mají průměrné příjmy a střední třída není šťastnější než ti s nižšími příjmy. Zajímavým zjištěním bylo málo chudších lidí říká, že jsou velmi šťastní a málo lidí s vyššími příjmy říká, že jsou velmi nešťastní. Nejedná se však o přímou korelaci. V závěru své práce Freedman přiznává, že spíše, než štěstí si za peníze můžeme koupit pocit pohody. [Lane 1993]

V jiných výzkumech se však korelace ukázala i uvnitř státu, byl tak vyvrácen easterlinův paradox i výsledky Freedmana. Lidé s vyšší příjmem jsou spokojenější s životem. Vyšší příjem dodává lidem větší pocit kontroly nad vlastními životy, což je potažmo činí šťastnějšími. Pocity spokojenosti stoupají lineárně se zaznamenaným příjmem. [Killingsworth 2021]

3.2 Paradox výběru

Běžně se setkáváme s obecně zažitou představou čím více, tím lépe, tedy větší výběr nám přinese více uspokojení. Barry Schwartz však ve svých výzkumech poukazuje na to, že je tento vztah podstatně komplikovanější. Růst blahobytu a velikost výběru jsou pozitivně korelovány jen do jisté míry, od určitého množství možností tento vztah přechází do negativní korelace. Tedy od určité velikosti příjmu jsou lidé méně šťastní a důvodem podle Schwartz je lítost, náklady příležitostí, růst očekávání a sebeobviňování, které tyto lidé pociťují. [Schwartz 2005]

3.3 Indexy štěstí

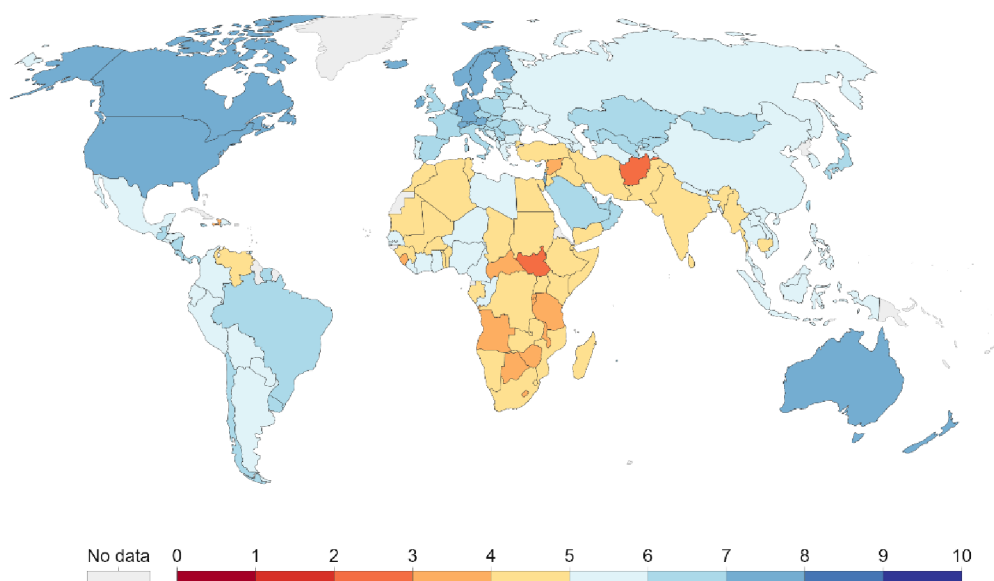
Existuje mnoho průzkumů veřejného mínění, které zkoumají, na jaké úrovni na žebříčku ideálního a spokojeného života se lidé nacházejí. Většinou nejvyšší stupeň představuje nejideálnější život a nejnižší nejméně ideální pro daného tázaného člověka.

V následujících odstavcích bych zkratkovitě představuji pár světových průzkumů, které zkoumají spokojenost a štěstí populací. S těmito výzkumy se také zaměřuji na to, jakým způsobem pokládají otázky na štěstí, jelikož těmito otázkami jsem se inspirovala při vytváření mého dotazníkového šetření k této práci.

The World Happiness Report je známý zdroj a výzkumu o spokojenosti s životem. Svými výzkumy, které provádějí ve více než 160 zemích ve více než 140 jazycích získávají skóre štěstí nazývané „Gallup World Poll“. [Ortiz-Ospina, Roser 2021] Hlavní otázka, kterou pokládají v průzkumech zní takto:

„Představte si prosím žebřík s příčkami číslovanými od 0 dole do 10 nahore. Horní část žebříku pro vás představuje nejlepší možný život a spodní část žebříku pro vás představuje nejhorší možný život. Na kterém příčce žebříčku byste řekl/a, že osobně v tuto chvíli stojíte?“ [Ortiz-Ospina, Roser 2021]

Mapa níže zobrazuje průměrnou odpověď respondentů průzkumu v různých zemích. Stejně jako u stupňů žebříku se hodnoty na mapě pohybují od 0 do 10. Můžeme si všimnout, že na rozdíl od severských států, kde se obyvatelé průměrně cítí šťastnější, obyvatelé afrických a jihoasijské států jsou méně šťastní. Můžeme tedy říci, že spokojenost s životem koreluje s dalšími měřítky blahobytu – bohatší a zdravější země mívají vyšší průměrné skóre štěstí.

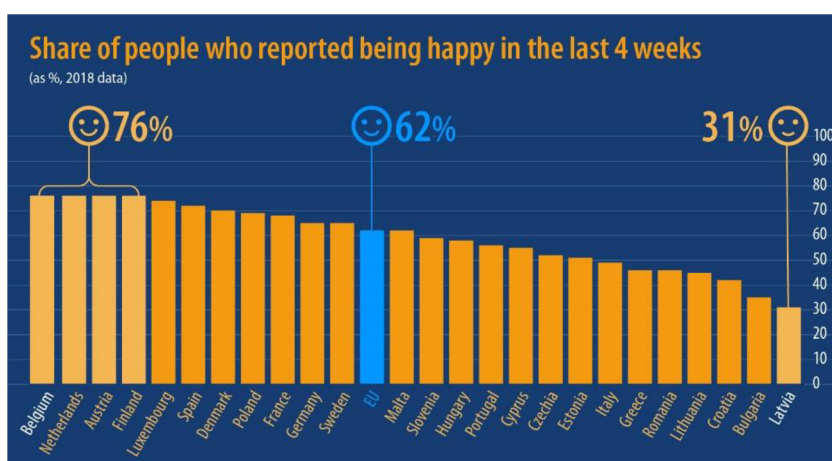
Obrázek 1: Scóre štěstí napříč světem 2020. Zdroj: <https://ourworldindata.org/happiness-and-life-satisfaction>

V Evropské unii a jejích uchazečských státech se pravidelně shromažďují údaje o životní spokojenosti v průzkum veřejného mínění s názvem Eurobarometr. Používá ho Evropský parlament, Evropská komise a další orgány a agendy Evropské unie

k pravidelnému sledování stavu veřejných názorů a postojů k politickým i sociálním tématům. Skládá se z následující otázky:

„Jste celkově velmi spokojený, docela spokojený, ne moc spokojený nebo zcela nespokojený s životem, který vedete?“ [Ortiz-Ospina, Roser 2021]

Jelikož se Barometr používá v celé Evropské unii, mohou být výsledky porovnávány v rámci všech účastnících zemí, jak bylo provedeno na následujícím grafu z roku 2018.

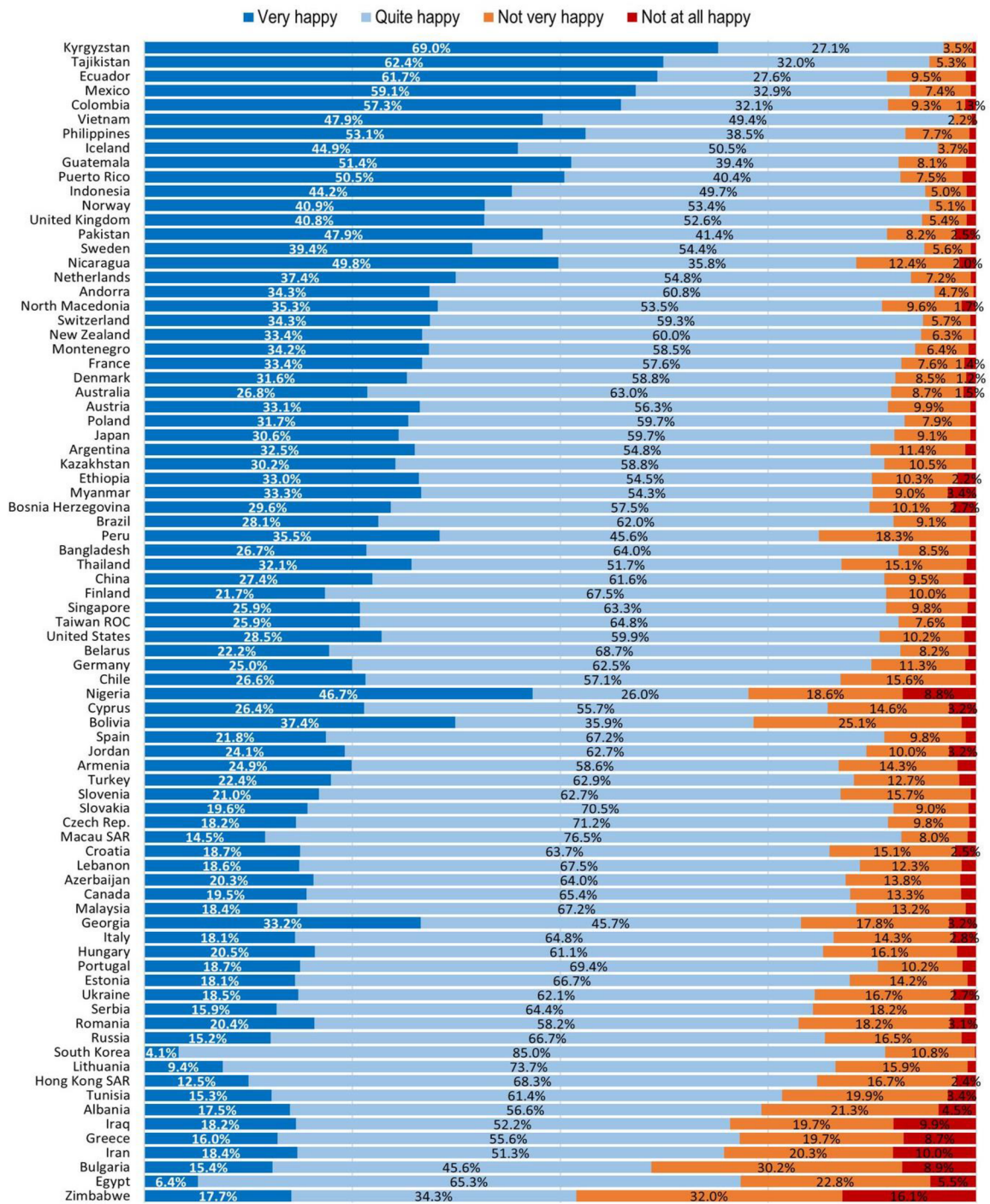

Obrázek 2: Štěstí v EU. Zdroj: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20191107-1?inheritRedirect=true&redirect=%2Feurostat%2Fnews%2Fwhats-new>

Dále také organizace World Value Survey vytváří nejdelsí dostupné časové řady odhadů prožívání štěstí napříč zeměmi, které zahrnují mimoevropské národy. World Value Survey shromažďuje údaje ze série reprezentativních národních průzkumů téměř 100 zemí, přičemž nejstarší odhady pocházejí z roku 1981. V těchto průzkumech jsou respondenti dotazováni:

„Když vezmeme všechny věci dohromady, řekli byste, že jste:

- velmi šťastný
- spíše šťastný
- nepříliš šťastný
- vůbec ne šťastný" [Ortiz-Ospina, Roser 2021]

Obrázek 3: Jak šťastní jsou lidé v různých státech. Zdroj: <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>

Data v grafu odpovídají celosvětovému výzkumu World Values Survey a European Values Study, který probíhal od roku 2017 do roku 2020. Reprezentace jednotlivých zemí se skládala od 1000 po 5000 respondentů od 18-99 let. Zde už však mezi bohatšími a chudšími státy návaznost na štěstí.

Jak už jsem uvedla výše, otázky na to, zda jsou lidé šťastní jsou často stavěné tak, aby se na ně dalo odpovědět na škále od 1 do 10 či 5. Jednou takovou škálou je SWB, která je používána u výše zmíněných průzkumů. K měření štěstí se však volí i škála „Satisfaction With Life Scale“ (SWLS) Eda Dienera nebo index „Satisfaction With Life Index“ (SWLI) Whitea. Při použití těchto metod se šetření skládají z více otázek orientovaných na určitou oblast štěstí, které respondent ohodnotí na šále. V SWLS15 se například jedná o otázky [Diener 1985]:

Skoro ve všech ohledech se můj život blíží ideálu.

Zatím se mi podařilo dosáhnout všeho podstatného, co jsem od života chtěl.

Kdybych mohl žít svůj život znovu, skoro nic bych neměnil.

Používají se i indexy jako Human Development Index (HDI) a Quality of Life index (QoL), ty však místo štěstí, měří spíše celkovou kvalitu života.

Praktická část

1 Cíl výzkumu a stanovení hypotéz

V praktické části mé práce jsem zpracovala kvantitativní šetření prostřednictvím dotazníku. Cílem bylo zodpovědět na základní výzkumnou otázku: Jsou studenti, kteří mají více peněz šťastnější. Také mě zajímalo, zda se studenti různých oborů liší v pohledu na peníze jako součást jejich uspokojení.

Podle teorie jsem si stanovila tyto hypotézy:

H1: Studenti, kteří mají vyšší příjmy nebo mají více peněz, jsou šťastnější.

H2: Pro studenty z fakulty informatiky a managementu mají peníze větší vliv na štěstí, jak pro studenty z jiných oborů.

H3: Studenti z fakulty informatiky a managementu se domnívají, že peníze mají vliv na štěstí.

H4: Hranici částky, která by uspokojila studenty fakulty informatiky a managementu, je vyšší jak u ostatních studentů.

H5: „Bohatší“ studenti prožívají štěstí ze zisku a utrácení peněz kratší dobu, než ty chudší.

2 Metoda sběru

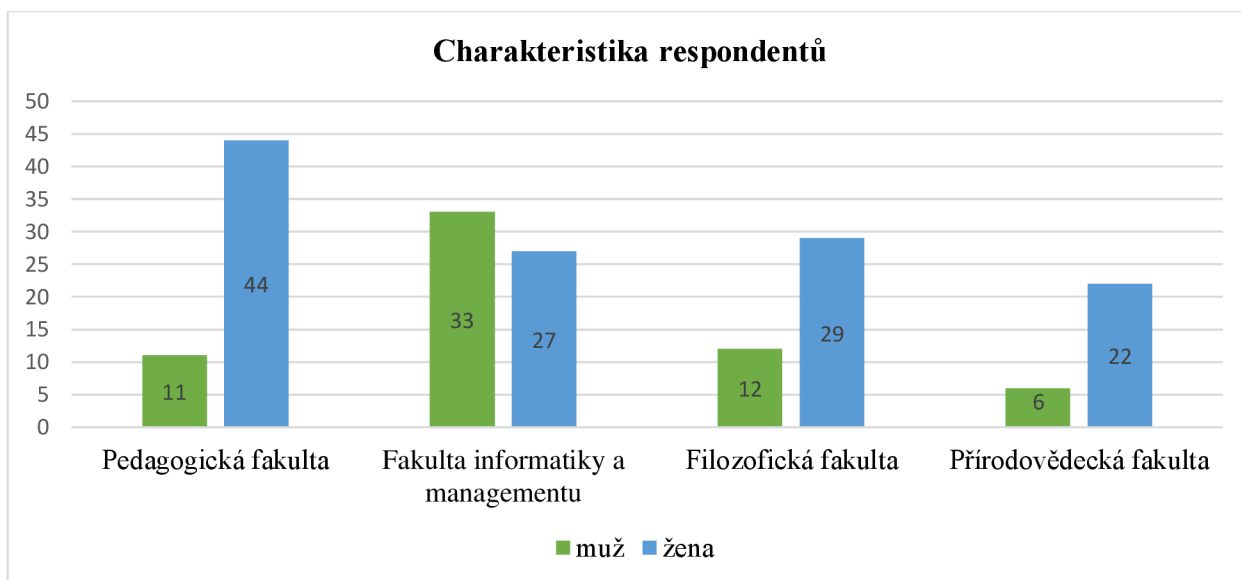
Jako metodu šetření jsem zvolila kvantitativní výzkumnou strategii. Důvodem volby bylo přesvědčení o tom, že tato metoda mi umožní získat, co nejvíce informací, z kterým budu moc potvrdit nebo vyvrátit předem stanovené hypotézy. Ke sběru dat jsem použila anonymní dotazníky v elektronické podobě, které jsem rozeslala na internetové skupiny studentů z Univerzity Hradec Králové.

3 Charakteristika výzkumného souboru

Mé šetření nemělo přesnou věkovou kategorii, ale jelikož všichni byli vysokoškolští studenti, respondenti byli osoby starší osmnácti let. Výběr respondentů proběhl náhodně, a to prostřednictvím sítě Univerzity Hradec Králové. Konečný počet

respondentů je 184, a to 55 studentů z pedagogické fakulty (29,9 %), 60 z fakulty informatiky a managementu (32,6 %), 41 z filozofické fakulty (22,3) a 28 studentů z přírodovědné fakulty (15,2 %).

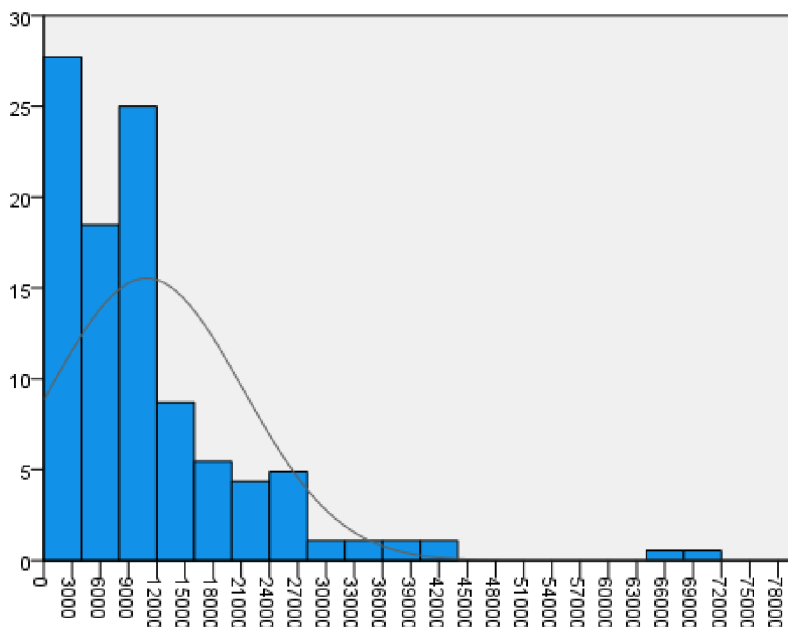
Přestože původně plánovaný stejný počet respondentů ze všech fakult nevyšel, ve skutečnosti počet téměř odpovídá reálnému podílu studujících na Univerzitě Hradec Králové. Na fakultě informatiky a managementu ve skutečnosti odpovídá 24,7 % všech studentů na univerzitě, na přírodovědeckou fakultu dochází 10,2 % studentů, na filozofickou fakultu 18,8 % a na pedagogickou fakultu 46,3 % studentů (Univerzita Hradec Králové 2022). Pedagogická fakulta je však ještě specifická v tom, že její studenti jsou součástí i filozofické nebo přírodovědecké fakulty, pokud studují učitelství v těchto oblastech.

Graf 1 : Graf charakteristiky respondentů

Ani zastoupení pohlaví není souměrné, ovšem v této práci se nezaměřuji na rozdíly mezi pohlavím, tedy je to pouze vedlejší ukazatel pro případné bližší zkoumání. Navíc opět počty žen a mužů přibližně odpovídají reálnému počtu zastoupení na daných fakultách, kde na některých studuje mnohem více žen a na některých více mužů.

V rámci výzkumu jsem se zkoumala vliv příjmů na to, zda jsou studenti šťastní, a proto do charakteristiky zařazuji i rozložení příjmů studentů z práce, brigád, kapesného, stipendií a jiných zdrojů. Průměrný příjem studentů je přibližně 10 918 Kč. V tomto případě je však více odpovídající medián, který odpovídá 8 550 Kč.

Graf 2: Příjem studentů

Jelikož jsou všichni mí respondenti studenti, jejich příjem z různých zdrojů se pohybuje od 0 do 70 000. Víme tedy, že někteří už pracují, zatímco druzí se věnují pouze škole.

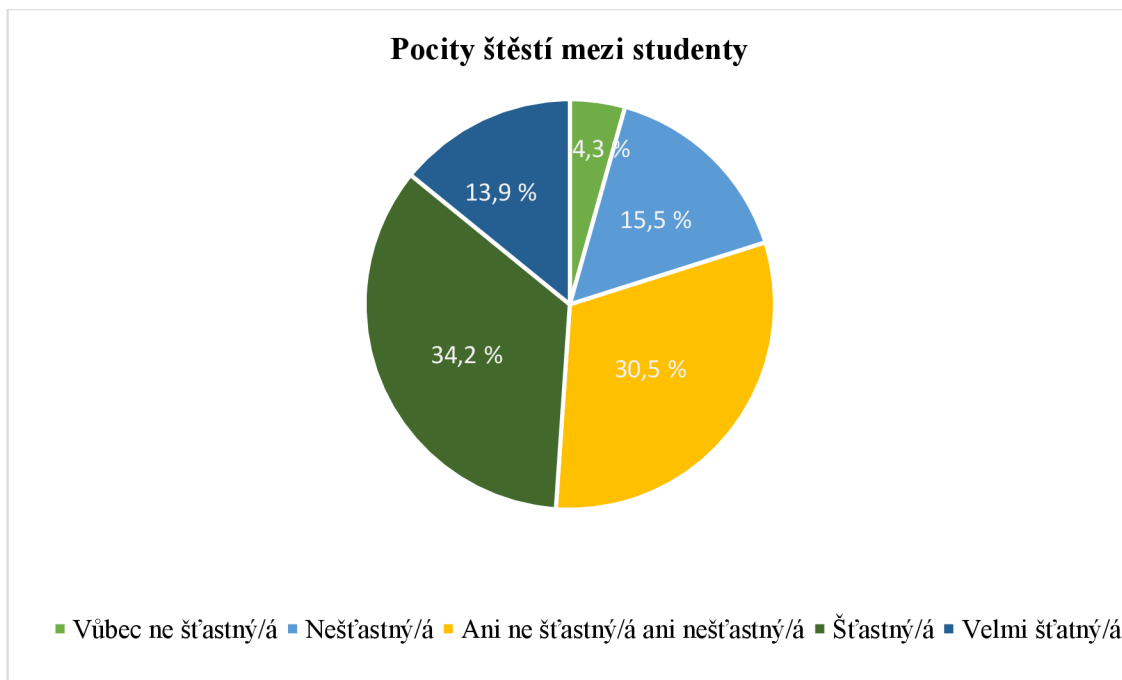
4 Výsledky výzkumného šetření

4.1 Prožívání štěstí studenty

Celá tato práce se věnuje převážně štěstím, a tak i jako první se zaměřím na rozložení právě pocitu štěstí mezi studenty. Necelých 50 % studentů je šťastných nebo velmi šťastných, zatímco 19,8 % není šťastných nebo vůbec šťastných (viz tabulka níže). Obecně můžeme říct, že nevíce studentů se za poslední rok považuje za šťastné, a to 34,2 %.

Tabulka 1: Pocity štěstí studentů za poslední rok

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Vůbec ne šťastný/á	8	4,3	4,3	4,3
nešťastný/á	29	15,5	15,8	20,1
Ani ne šťastný/á ani nešťastný/á	57	30,5	31,0	51,1
Šťastný/á	64	34,2	34,8	85,9
Velmi šťastný/á	26	13,9	14,1	100,0
Total	187	100,0		

Graf 3: Pocity štěstí mezi studenty

4.2 Peníze a štěstí studentů

Přímých otázek na to, zda studenty peníze dělají šťastnými nebo zda si dokáží představit, že by je udělali šťastnějšími, jsem ve svém výzkumu měla hned několik. První se zabývala právě představami studentů o tom, jestli by je udělal dar 50 000 Kč momentálně šťastnějšími.

Respondenti odpovídali na otázku „Jak byste byl/a šťastný/á, kdybyste nyní dostal/a 50 000 Kč?“ na škále od 1 do 5, kde 1 znamenala, že by je to neudělalo šťastnější a 5 vyjadřovalo to, že by je to udělalo velmi šťastné. V tabulce s výsledky, která je přiložená níže, můžeme vidět, že pouze necelých 14 % respondentů na tuto otázku odpovědělo negativně, tudíž že by je to neudělalo šťastně nebo spíše by je to neudělalo šťastný. Na druhou stranu 64 % vyjádřilo, že by je to udělalo šťastné nebo velmi šťastné.

Tabulka 2: Jak šťastní by studenti byli, kdyby dostali v tomto okamžiku 50 000

		Frequency	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	5	2,7	2,7
	2	20	10,9	13,6
	3	41	22,3	35,9
	4	58	31,5	67,4
	5	60	32,6	100
Total		184	100	

V dotazníku se objevila i obecnější otázka na to, zda si studenti myslí, že velká suma peněz může přinést lidem štěstí. Studenti v tomto případě spíše nevolili extrémní odpovědi jako určitě ne a určitě ano. Nejčastěji zvolili odpověď ano, a to v 36,1 % případů, a však i mnoho respondentů odpovědělo, že podle nich velká suma peněz spíše nemůže přinést. Tuto možnost zvolilo 22,4 % dotazovaných.

Tabulka 3: Může podle studentů velká suma peněz přinést štěstí?

		Frequency	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Určitě ne	12	6,6	6,6
	Ne	41	22,4	29,0
	Nevím	54	29,5	58,5
	Ano	66	36,1	94,5
	Rozhodně ano	10	5,5	100
Total		184	100	

Frázi za peníze si štěstí nekoupíš jsem nejspíše slyšel každý, a tak mě zajímalo, jestli s ní studenti souhlasí či nikoli. Přestože na otázku „Myslíte si, že velká suma peněz může

přinést lidem štěstí?“, kterou jsem již rozebírala, odpovědělo 29 % respondentů záporně, v této otázce odpověď, která vyjadřuje podobný názor, vyplnilo 60,3 %, tedy dvakrát víc. Naopak s frází nesouhlasí nebo spíše nesouhlasí, a tedy se domnívá, že za peníze si štěstí „koupíš“, 38 % respondentů. Zbylí studenti se vyjádřili neutrálně.

Tabulka 4: Počty studentů, kteří souhlasí s frází „za peníze si štěstí nekoupíš“

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Nesouhlasí	28	15,2	15,2
	Spíše nesouhlasí	42	22,8	38,0
	Ani nesouhlasí ani souhlasí	3	1,6	39,7
	Spíše souhlasí	55	29,9	69,6
	Souhlasí	56	30,4	100,0
Total		184	100,0	100,0

Kromě pouze kladných a záporných odpovědí na to, jestli by studenty mohly peníze udělat šťastnými, mě zajímalo i to, zda existuje nějaká částka, která by to dokázala a případně jak vysoká by musela být.

Odpovědi ukazují, že čím vyšší suma peněz, tím méně respondentů ji zvolilo. Dokonce 28,3 % studentů odpovědělo, že by je peníze nemohly udělat šťastnější. Většina respondentů uvedla částku do 10 milionů Kč (52,7 %) a zbylých 19 % sumu nad tuto částku.

Tabulka 5: Jak velká částka by studenty udělala šťastnější

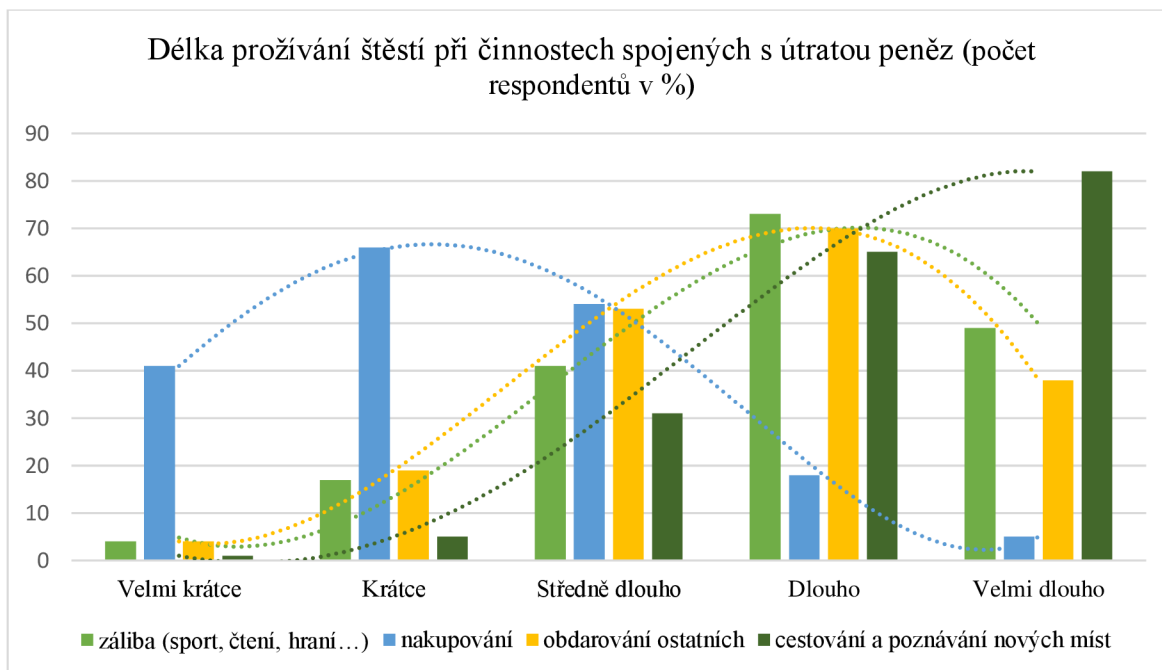
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Peníze by je neudělali šťastné	52	28,3	28,3
	Do 500 000 Kč	39	21,2	49,5
	Do 1 000 000 Kč	25	13,6	63,0

Do 10 000 000 Kč	33	17,9	81,0
Do 50 000 000 Kč	18	9,8	90,8
Do 100 000 000 Kč	6	3,3	94,0
Do 500 000 000 Kč	5	2,7	96,7
Do 1 000 000 000 Kč	3	1,6	98,4
Více jak 1 000 000 000 Kč	3	1,6	100
Total	184	100	

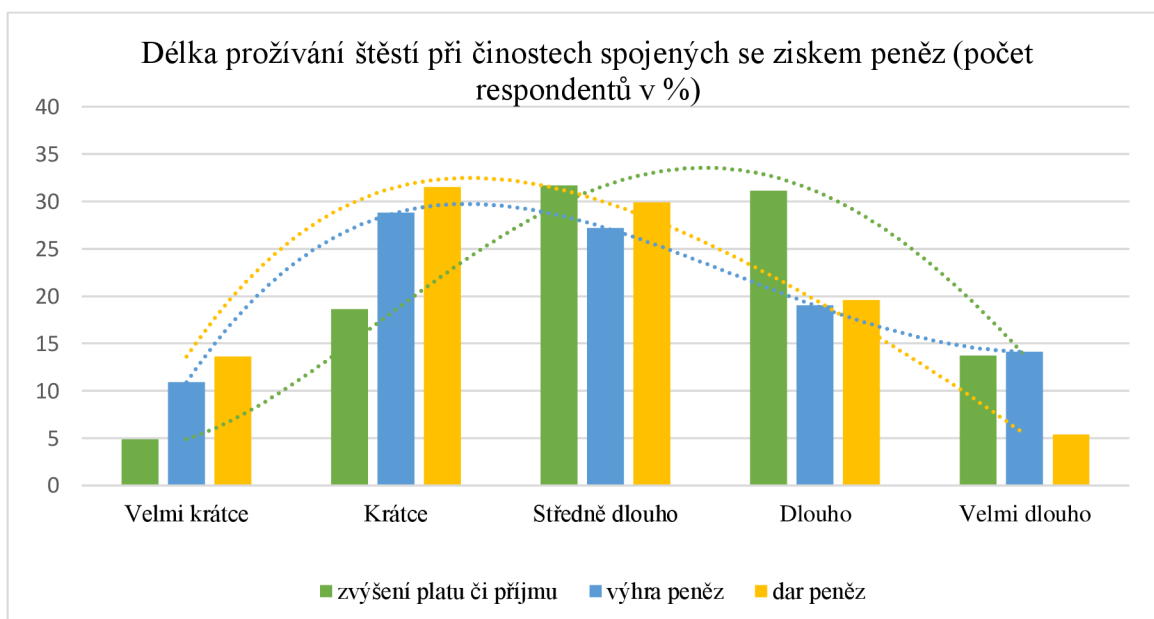
Studenty jsem se také ptala na to, jakou minimální částku by nyní chtěli vydělávat měsíčně, aby pro ně již peníze nebyly důležité. V odpovědích se vyskytovaly částky od 5 000 po 1 000 000 Kč, můžeme tak říct, že různí studenti mají určitě jiné životní standarty a jiné požadavky od spokojeného života. Průměrná chtěná částka všech, kterých respondenti vyplnili, je 62 116 Kč a medián odpovídá 45 000. Nejčastěji se v odpovědích vyskytuje částka 50 000Kč, kterou napsalo 15,2 % studentů, druhá nejvyskytovanější je částka 40 000 Kč (12 % odpovědí) a třetí 20 000 Kč (9,8 % odpovědí). (Podrobnější data najdete v příloze č.3)

V dotazníku jsem zahrнула také otázku na délku prožívání štěstí při činnostech a událostech, které jsou spojené s útratou a ziskem peněz. Při cestování 79,9 % studentů pociťuje štěstí dlouze nebo velmi dlouze a pouze 3,2 % krátce nebo velmi krátce. Při obdarování lidí také většina studentů prožívá štěstí spíše dlouze, a to v 58,7 % případů. I věnování se určité zálibě (čtení, sportování, vaření...) přináší studentům spíše dlouhodobé štěstí (odpovědělo tak 66,3 % studentů), ale jinak tomu je u nakupování, při kterém 38,2 % respondentů prožívá štěstí pouze velmi krátce nebo krátce. Při zisku peněz prostřednictvím daru 45, 1 % studentů prožívá štěstí spíše krátce a 25 % spíše dlouze. V případě zisku peněz výhrou to je více vyrovnané, 39,7 studentů z toho pociťuje štěstí spíše krátce a 33,1 % spíše dlouze. Při zvýšení platu nebo mzdy nejvíce studentů (32,7) odpovídalo, že jim tato událost přináší štěstí středně dlouhou. (podrobnější informace v příloze č.2)

Tedy jak s těchto výsledků, tak i z grafů, které jsou umístěné níže, můžeme říci, že zatímco z nakupování, zisku peněz v podobě daru a výhry studenti pociťují štěstí spíše krátce, u obdarování ostatních, zvýšení platu, věnování se určité zálibě a obzvláště u cestování to je naopak a studenti při těchto aktivitách či událostí prožívají štěstí spíše dlouze.

Graf 4: Délka prožívání štěstí při činnostech spojených s útratou peněz

Graf 5: Délka prožívání štěstí při činnostech spojených se ziskem peněz

4.3 Štěstí

V závěru dotazníků jsem se respondentů ptala i na to, co si vlastně pod pojmem štěstí představují, abych mohla porozumět blíže jejich odpovědím v případě podrobnějšího rozboru. Pohledy respondentů na to, co je štěstí jsem roztřídila podle opakujících se myšlenek na několik následujících kategorií: spokojenost, svoboda, bezstarostnost, radost, jistota, blízcí, užívat si, zdraví, sebenaplnění, možnosti, naplnění základních potřeb a spokojenost druhých. S tím, že nejvíce lidí ve svých odpovědích zmiňuje, že štěstí je pro ně čas s jejich blízkými. Tato odpověď se uvádí 61 studentů (23 %). Druhá nejčastější odpověď je, že štěstí je pro ně spokojenost, se objevuje v 43 případech (16,2 %). Za zmínku také stojí odpovědi v podobě bezstarostnosti, radosti a zdraví, které se všechny objevily v 9 %.

5 Testování hypotéz

5.1 Studenti, kteří mají vyšší příjmy nebo mají více peněz, jsou šťastnější.

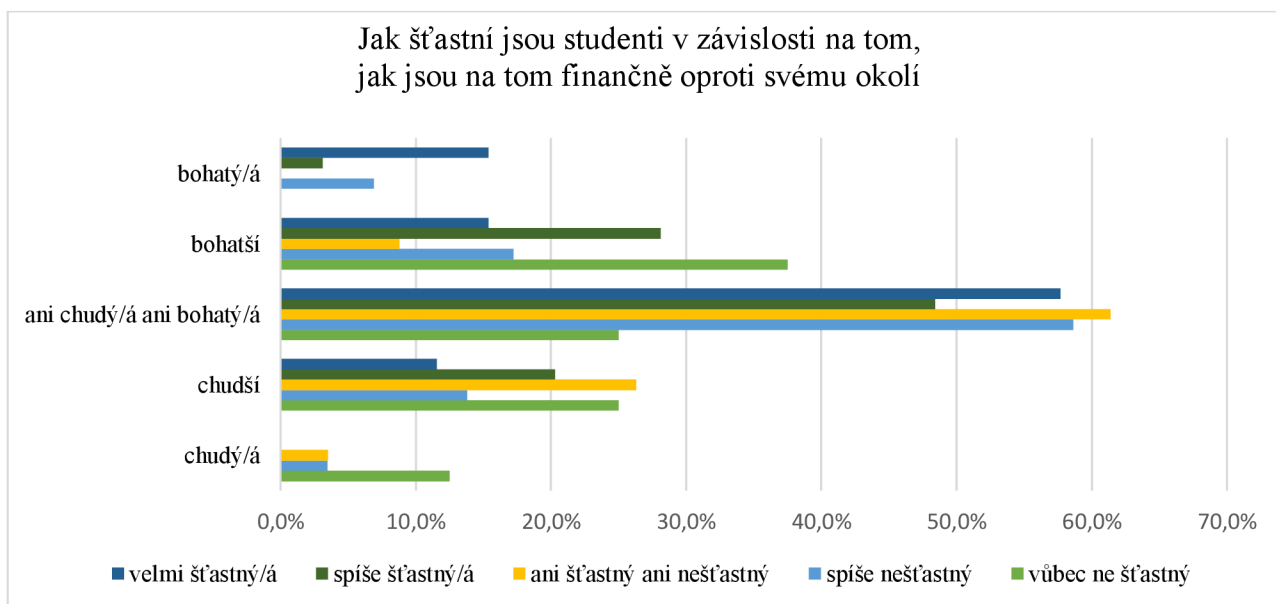
Z rešerše odborné literatury jsem zjistila, že při srovnání lidí, kteří jsou bohatší a lidí, kteří jsou spíše chudí, ti bohatší jsou často šťastnější. I já jsem chtěla ověřit, zda pomyslný socioekonomický status rozděluje studenty na více šťastné a méně šťastné.

Žádní studenti, kteří se cítí být chudí, neuvědli, že jsou velmi šťastní nebo šťastní, a stejně tak i žádní studenti, kteří se cítí být bohatší než jejich blízké okolí, nejsou velmi nešťastní. Jinak žádné velké rozdíly nenajdeme, dokonce největší podíl nejméně šťastných lidí se řadí do skupiny spíše bohatších (37,5 %).

Tabulka 6: Jak šťastní jsou studenti v porovnání s tím, jak se na to cítí být finančně oproti svému okolí (spolužákům, kamarádům...)

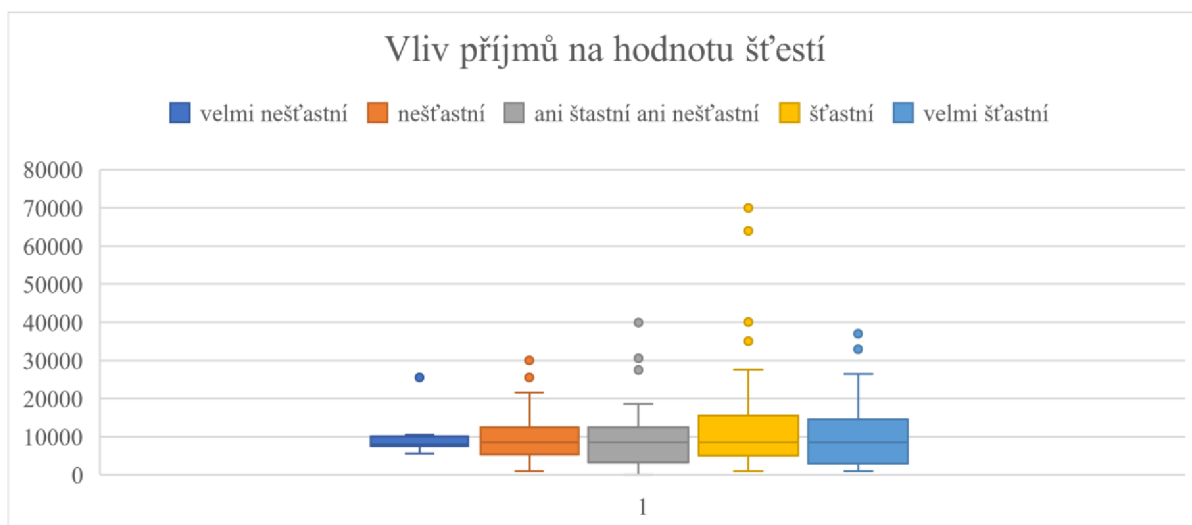
		Jak šťastní si připadali poslední rok?					Total
		velmi nešťastný	nešťastný	ani šťastná ani nešťastný	šťastný	velmi šťastný	
Jak jsou na tom finančně oproti okolí?	chudý	1	1	2	0	0	4
		12,5%	3,4%	3,5%	0,0%	0,0%	2,2%
	chudší	2	4	15	13	3	37
		25,0%	13,8%	26,3%	20,3%	11,5%	20,1%

přibližně stejně	2	17	35	31	15	100
	25,0%	58,6%	61,4%	48,4%	57,7%	54,3%
bohatší	3	5	5	18	4	35
	37,5%	17,2%	8,8%	28,1%	15,4%	19,0%
bohatý	0	2	0	2	4	8
	0,0%	6,9%	0,0%	3,1%	15,4%	4,3%
Total	8	29	57	64	26	184

Graf 6: Jak šťastní jsou studenti v závislosti na tom, jak jsou na tom finančně oproti svému okolí

Při srovnání reálných hodnot příjmů studentů s tím, jak jsou šťastní, zjistíme, že příjmy na štěstí v tomto výzkumu mají pouze malý vliv.

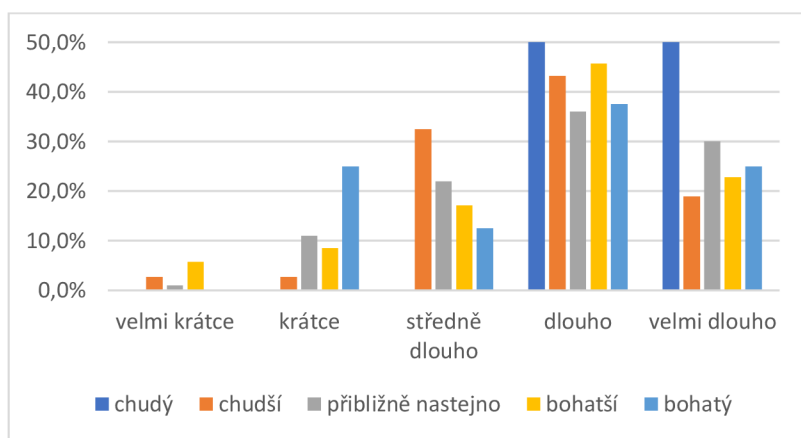
Graf 7: Vliv příjmů studentů na hodnotu štěstí za poslední rok

Průměrná příjem u šťastných a velmi šťastných studentů je sice vyšší, ale medián se liší pouze o 500 Kč. Průměrný plat velmi nešťastných studentů je 10 150 Kč (medián 8050), u nešťastných studentů 10 259 Kč (medián 8 550), u ani šťastných ani nešťastných je to 9 364 Kč (medián 8 550), u šťastných 12 855 Kč (medián 8 550) a velmi šťastných 10 531 Kč (medián 8 525).

5.2 „Bohatší“ studenti prožívají štěstí ze zisku a utrácení peněz kratší dobu, než ti chudší.

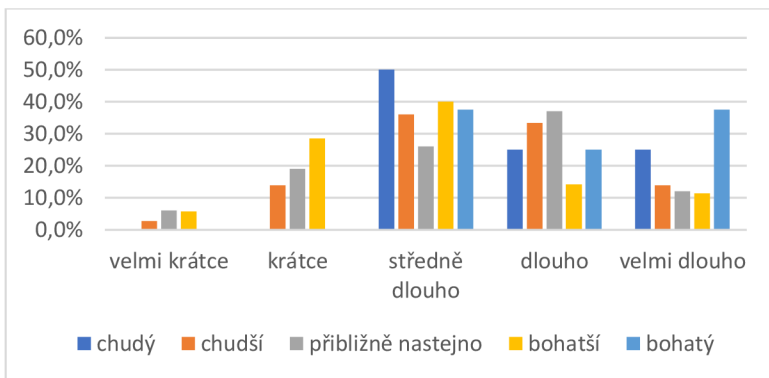
I v tomto případě mě zajímal socioekonomický status v porovnání s dobou prožívání štěstí při činnostech spojených s utrácením a ziskem peněz.

Při věnování se určité zálibě studenti, kteří se považují za chudší v porovnání se svým okolím, mají tendenci prožívat štěstí delší dobu. Přestože je tato záporná korelace statisticky významná je však velmi slabá (-0,02) a velké závěry z ní usazovat nemůžeme.

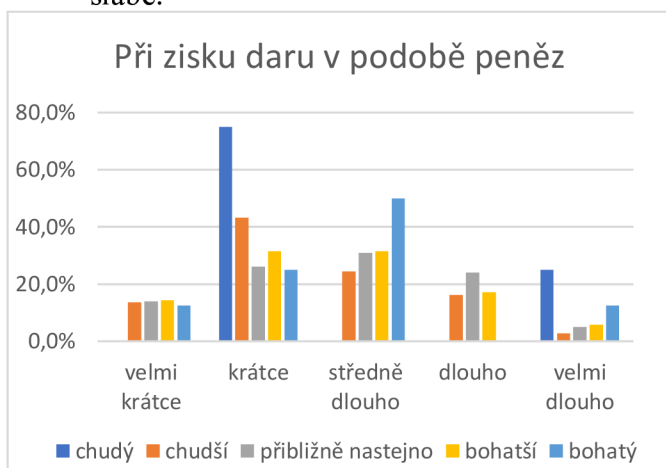
Graf 8: Délka pocitu štěstí při děláni určité záliby studentů s různými socioekonomickým postavením

Podobně tomu je i u zvýšení platu. Čím chudší si student či studentka cítí být oproti svému okolí, tím prožívá štěstí ze zvýšení jeho či jejího platu déle. Avšak korelace i v tomto případě je velmi nízká (-0,06).

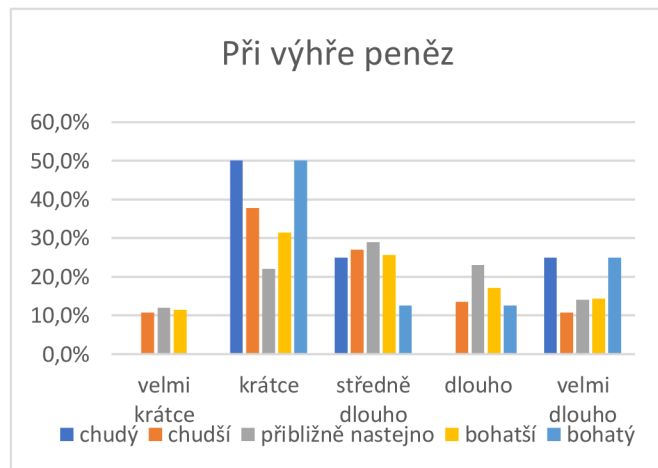

Graf 9: Délka pocitu štěstí při zvýšení platu studentů s různými socioekonomickým postavením

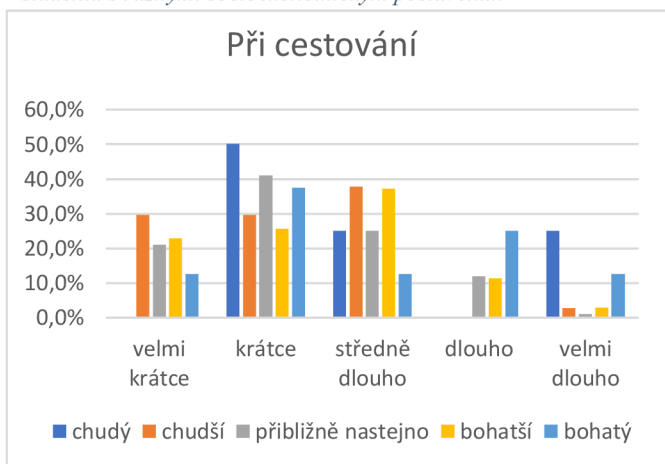
Naopak tomu je při činnostech jako nakupování, obdarovávání ostatních, cestování a zisku peněz v podobě výhry nebo daru. Čím bohatší jsou studenti v porovnání s jejich okolím, tím déle pociťují štěstí z těchto činností a událostí. V žádném případě však hodnota korelace nepřesáhla hodnotu 0,07, a tedy všechny závislosti jsou pouze velmi slabé.

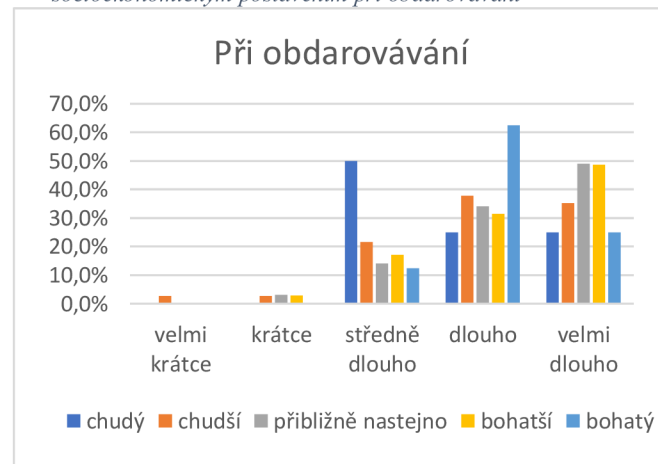
Obrázek 11: Délka pocitu štěstí při zisku daru v podobě peněz studentů s různými socioekonomickým postavením

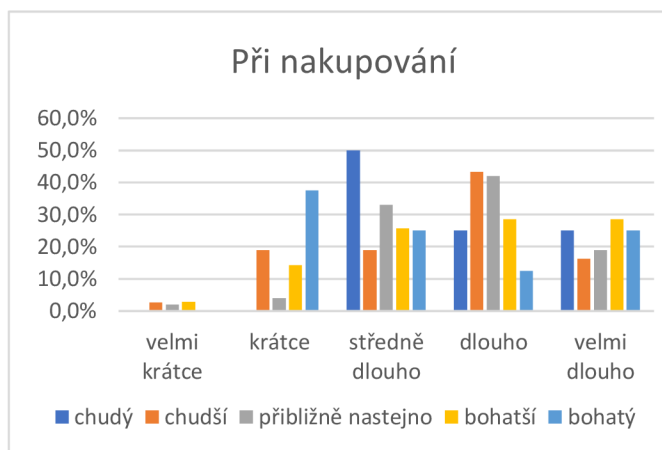
Graf 10: Délka pocitu štěstí studentů s různým socioekonomickým postavením při obdarovávání

Graf 14: Délka pocitu štěstí studentů s různým socioekonomickým postavením při nakupování

Graf 12: Délka pocitu štěstí studentů s různým socioekonomickým postavením při výhře peněz

Graf 13: Délka pocitu štěstí studentů s různým socioekonomickým postavením při cestování

5.3 Pro studenty z fakulty informatiky a managementu mají peníze větší vliv na štěstí než pro studenty z jiných fakult

Mým předpokladem pro tuto hypotézu byl fakt, že nástupní plat po vystudování této fakulty je vyšší, než pro absolventy jiných fakult. Studenti si možná i pro to zvolili fakultu informatiky a managementu a jedním z jejich cílů je vydělávat „dobré peníze“.

Tuto hypotézu jsem testovala u otázky – jak šťastní by studenti nebo studentky byli, kdyby nyní dostali 50 000Kč. Podíl studentů, kterým by to udělalo radost je u všech fakult nad 60 %, největší podíl má však přírodovědecká fakulta 71,4 % a hned za ní fakulta informatiky a managementu s 65 %.

Tabulka 7: Jak šťastní by byli studenti různých fakult, pokud by nyní dostali 50 000 Kč

		Jak šťastní by byli, kdyby nyní dostali 50 000 Kč?					
		Neudělalo by je to šťastnější	Spíše by je to neudělalo šťastnější	Spíše by je to udělalo šťastnější	Šťastné	Velmi šťastné	Total
Jakou fakultu studují?	Pedagogickou	2	4	15	17	17	55
		3,6%	7,3%	27,3%	31%	31%	100%
	Informatiky a managementu	1	6	14	22	17	60
		1,7%	10%	23%	36,7%	28,3%	100%
	Filozofickou	2	7	7	9	16	41
	4,9%	17%	17%	22%	39%	100%	
	Přírodovědnou	0	3	5	10	10	28
		0%	10,7%	17,9%	35,7%	35,7%	100%
Total		5	20	41	58	60	184
		2,7%	10,9%	22,2%	31,5%	33%	100%

Výsledky jsou podrobila statistickému testu, kde mi však korelace vyšla velmi malá, jelikož odpovídá hodnotě 0,03.

Tabulka 8: Korelace mezi fakultou a pocitem štěstím, pokud by nyní dostali 50 000 Kč

Symmetric Measures

	Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal Kendall's tau-b	,033	,062	,537	,592
N of Valid Cases	184			

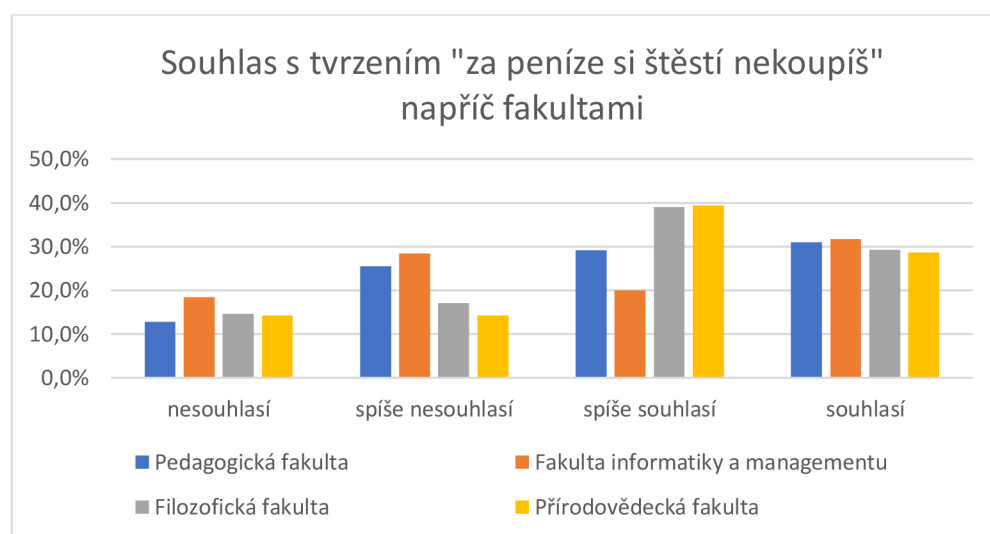
a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

5.4 Studenti z fakulty informatiky a managementu se domnívají, že peníze mají vliv na štěstí.

Studentům jsem položila i přímé otázky, kde mohli odpovědět, to že dle jejich názoru lidem nemohou přinést peníze štěstí. Tyto otázky tak nebyli vztahované na samotnou jejich osobu, jako to bylo při otázce, jak by je udělala určitá událost spojená se ziskem peněz radost, ale spíše na celkový názor.

Z grafu i tabulky (naleznete v příloze č.5) můžeme vidět, studenti všech fakult spíše souhlasí s tvrzením „za peníze si štěstí nekoupíš“, a tedy se ve většině domnívají, že peníze lidem nemohou nebo spíše nemohou přinést štěstí.

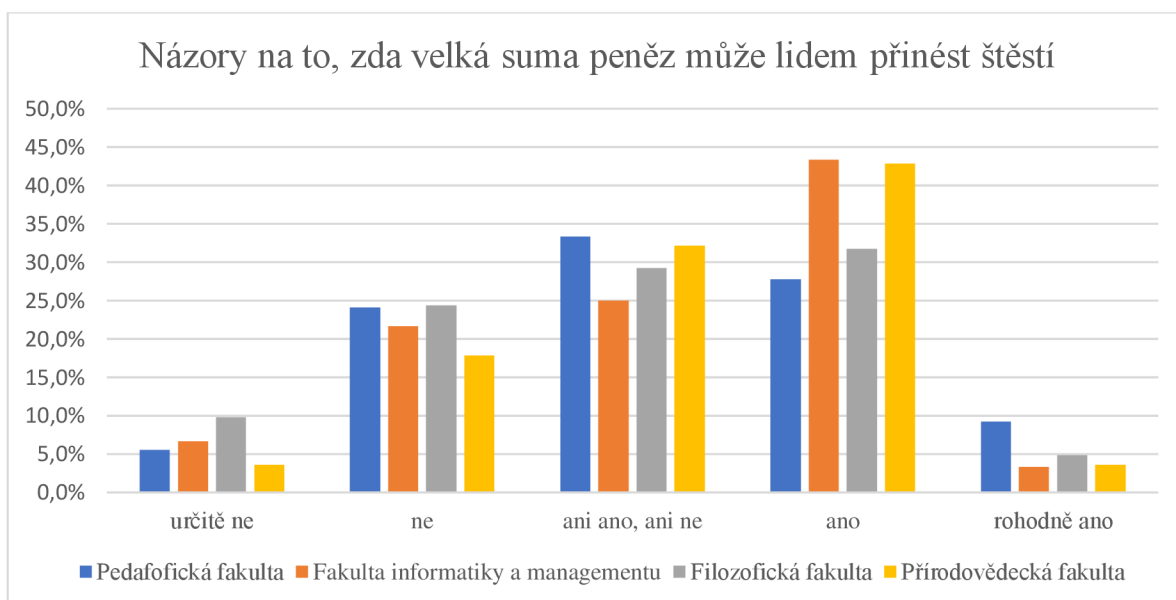

Graf 15: Souhlas s tvrzením "za peníze si štěstí nekoupíš" napříč fakultami

Přesto si můžeme všimnout, že nejmenší podíl těch, co souhlasí je z fakulty informatiky a managementu. Zatímco studenti filozofické fakulty odpověděli v 68,3 %, studenti přírodovědecké fakulty v 67,9 % a studenti pedagogické fakulty v 60 %, že souhlasí nebo spíše souhlasí, podíl studentů z fakulty informatiky a managementu, který tak odpověděli, bylo nejméně, a to 51,7 %.

Tuto korelaci mezi různými fakultami a názorem na to, zda si lze „koupit“ štěstí jsem podrobila i statistickému testu. Výsledek vyšel statisticky významný, ale korelace mezi těmito proměnnými je velmi nízká- 0,02 (viz tabulka v příloze č.5)

Podobná otázka byla zahrnuta i v dalším oddíle dotazníků, kde jsem se ptala na to, co si myslíte, že by Vám přinesla velká částka peněz a mezi danými odpověďmi, kde respondenti vyjadřovali svůj souhlas, bylo zahrnuto i štěstí.

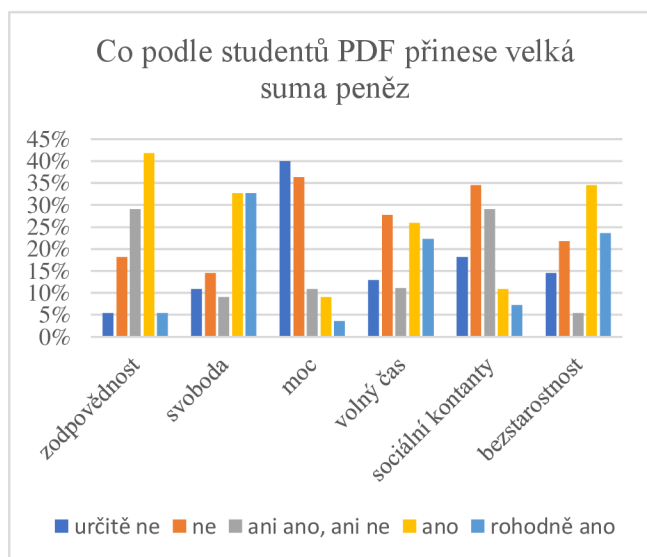
Graf 16: Názory napříč fakultami na to, zda velká suma peněz může přinést lidem štěstí

V této otázce byli studenti všech fakult spíše nerozhodní, ale pokud porovnáme podíly respondentů u odpovědí vyjadřující nesouhlasit s těmi, které ztvárňují souhlas, všimneme si, že souhlasná odpověď byla zaškrtnuta častěji. S tím, že velká suma peněz může lidem přinést štěstí souhlasí 46,6 % studentů z fakulty informatiky a managementu, 46,5 % studentů z přírodovědecké fakulty, 37,1 % respondentů z pedagogické fakulty a 36,6 % studentů z filozofické fakulty. Tedy rozhodně více studentů z fakulty informatiky a managementu a přírodovědecké fakulty spíše odpovídalo ano, než studenti dalších dvou fakult.

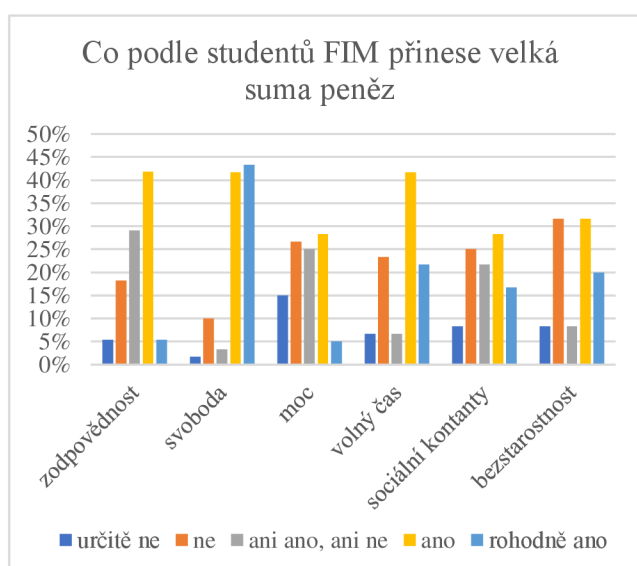
Korelaci mezi fakultami a názorem na to, že velká suma peněz může přinést štěstí, jsem podrobila statistickému testu (viz příloha č.5). Ten však ukázal, že korelace je pouze velmi malá (0,01).

Dále mě zajímalo, jestli kromě štěstí nemůže velká suma peněz přinést lidem jiné věci spojené s negativním nebo pozitivním vnímání v tom smyslu, že by je většina lidí ocenila nebo alespoň by jim nevadilo je mít, a naopak u negativních. Mezi to patří: svoboda, bezstarostnost, moc, volný čas, nové sociální kontakty a zodpovědnost.

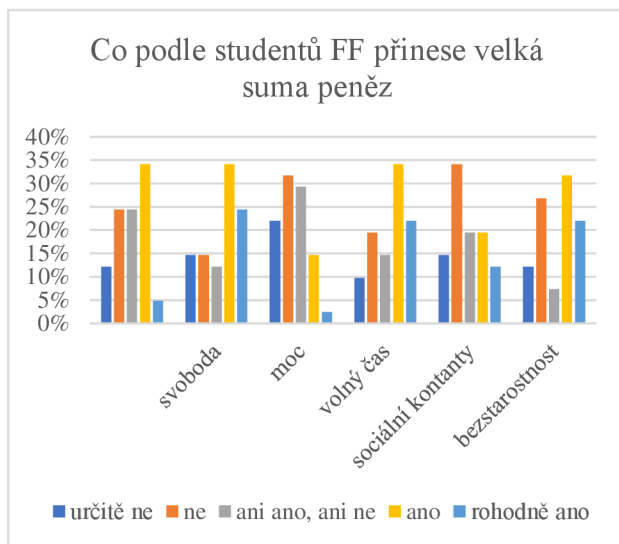
Výsledky se tolik nelišili, tak zmíním pouze zamavé rozdíly (případné podrobnosti výsledků najdete v příloze č.5). Studenti fakulta informatiky a managementu si oproti studentům jiných fakult byli jistější v otázce svobody, kde 85 % odpověděle, že velká suma peněz lidem přináší svobodu. Výrazný rozdíl je i mezi pohledem na moc. Studenti pedagogické fakulty v 76, 4 % odpověděli, že velká suma nemůže přinést moc, zato mezi studenty fakultky informatiky a managementu bylo pouze 51,7 % takových. V otázce na volný čas studenti přírodovědecké fakulty odpovídali spíše záporně (53,7 %), kdežto studenti fakulty informatiky a managementu spíše kladně (63, 4 %). U nalezení nových sociálních kontaktů opět se studenti informatiky a managementi lišili od ostatních studentů fakult, jelikož ti si nemyslí, že by velká suma peněz lidem více sociálních kontaktů.

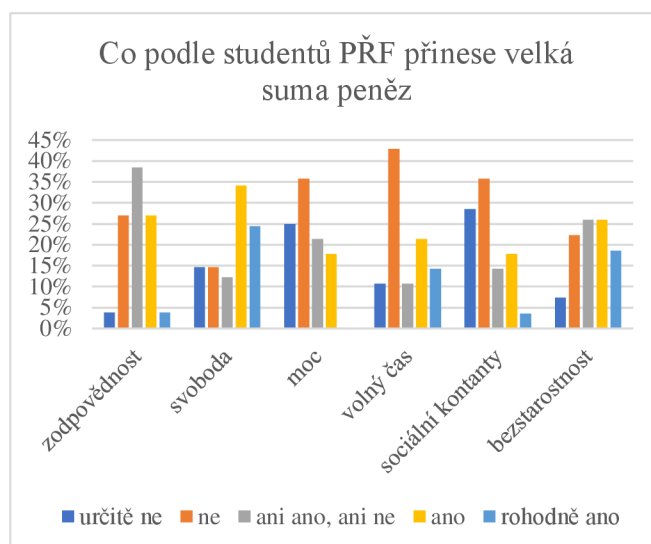
Graf 18: Co podle studentů PDF přinese velká suma peněz

Graf 17: Co podle studentů FIM přinese velká suma peněz

Graf 20: Co podle studentů FF přinese velká suma peněz

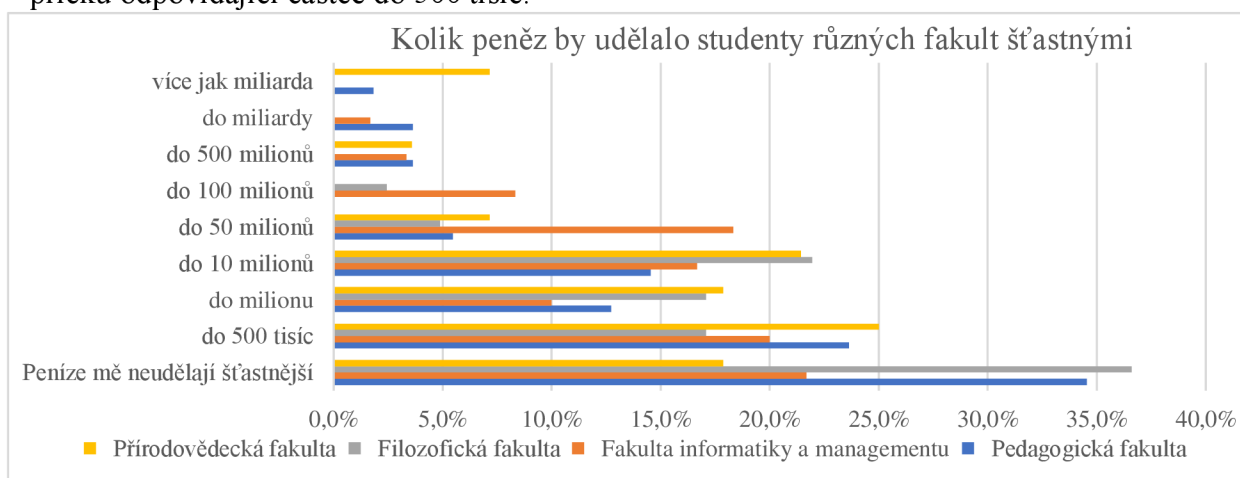

Graf 19 Co podle studentů PŘF přinese velká suma peněz

5.5 Hranici částky, která by uspokojila studenty fakulty informatiky a managementu, je vyšší jak u ostatních studentů.

Pro tuto hypotézu jsem měla stejný předpoklad jako pro předchozí. Studenti fakulty informatiky a managementu mohou v budoucnosti očekávat vyšší plat, a tak jejich cíle mohou být lehce jiné.

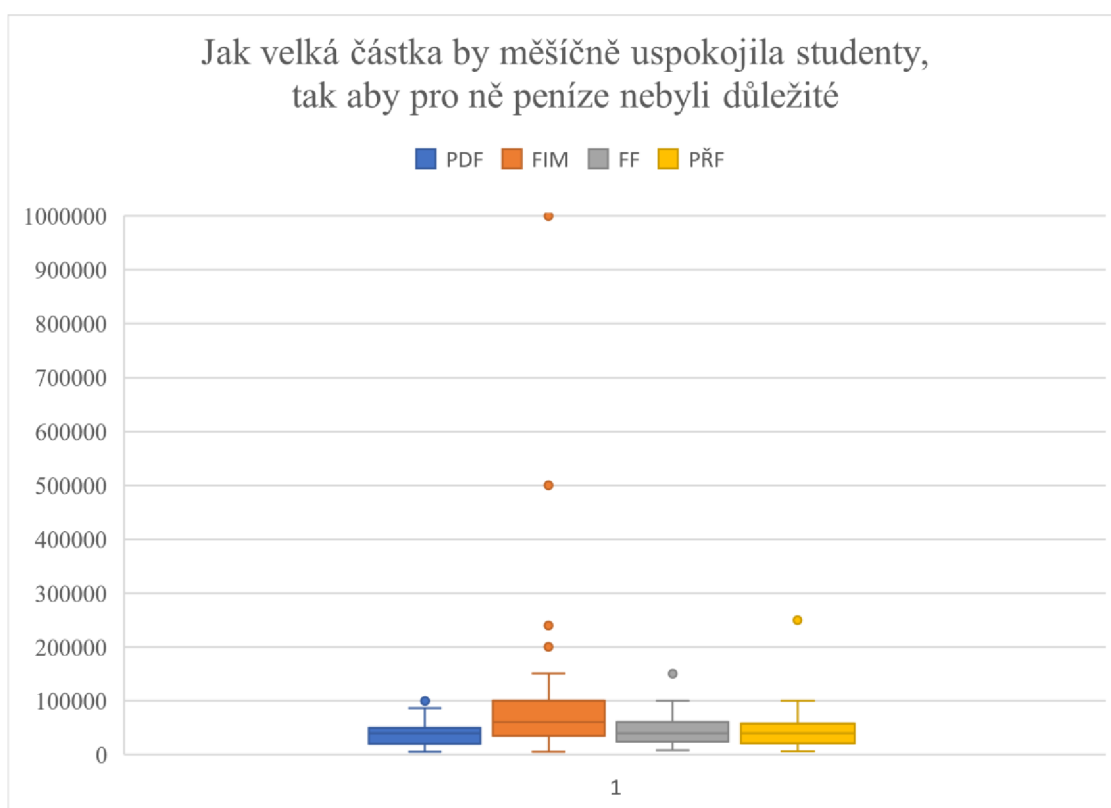
Z výsledků vyplynulo, že největší podíl studentů, kteří si myslí, že je peníze nemohou udělat šťastnými, je z filozofické fakulty. Studenti této fakulty tak odpověděli v 36,6 %. Dále dopovědi dotazníku ukázaly že studenti z pedagogické fakulty průměrně potřebují k tomu, aby byli šťastní, méně peněz než studenti ostatních fakult. Dokonce 58,1 % těchto studentů odpovědělo, že by je peníze neudělali šťastné nebo zvolili nejnižší příčku odpovídající částce do 500 tisíc.

Obrázek 21: Kolik peněz by udělalo studenty různých fakult šťastnými nebo šťastnějšími

Při zaměření pouze na fakultu informatiky a managementu, která kvůli své specifčnosti je převážně předmětem mých hypotéz, zjistíme, že je jediná fakulta, kde více jak 50 % (53,6 %) uvedlo částku nad 1 milion. Druhá fakulta s největším počtem studentů, kteří uvedli částku nad milion, má přírodovědecká fakulta, kde tak odpovědělo 35,7 %. U ostatních fakult je vidět trend volby spíše nižší částky. (přesná čísla v příloze č. 6)

Studentům jsem také položila otázku: „jakou minimální částku byste nyní chtěl/a vydělávat měsíčně, aby pro Vás již peníze nebyly důležité (nemuseli byste řešit kolik utratíte)?“, na kterou mohli studenti uvádět jakoukoli částku v korunách.

Graf 22: Jak velká částka by měsíčně uspokojila studenty, tak aby pro ně peníze nebyly důležité

Částky, které studenti uvedli byli různé. Nejmenší průměr této hodnoty uvedli studenti pedagogické fakulty- 40 968 Kč, dále studenti přírodovědecké fakulty- 48 536 Kč a filozofické fakulty- 49 522 Kč, zatímco průměrná hodnota, kterou napsali studenti fakulty informatiky a managementu byla dvojnásobná- 96 450 Kč. Medián odpovídá hodnotě 40 000 Kč u všech fakult kromě fakulty informatiky a managementu, kde je tato hodnota 60 000 Kč. Na grafu můžeme vidět minimum, maximum, částky, které spadají od 1. do 3. kvartálu a odlehle hodnoty.

Závěr

Cílem mé práce bylo zjistit, zda mohou peníze studenty udělat šťastnými, pokud ano tak od jaké hodnoty a do jaké míry. Dále jsem se porovnávala, zda se to liší u studentů různého socioekonomického postavení a různých fakult na Univerzitě Hradec Králové.

Z výsledků mohu říct, že peníze spíše dělají studenty šťastnými, i přestože to ne vždy vnímají. Většina studentů pociťuje štěstí ze zisku i z útraty peněz, a to především na cestování a věnování se vlastní zábavě.

Porovnání ukázalo, že bohatší studenti o tolik šťastnější nejsou, a tedy vliv příjmů studentů na jejich štěstí je pouze malý a spíše se nachází v krajních případech.

Například velmi šťastní studenti jsou ve svém okolí ti bohatší, a naopak velmi nešťastní studenti jsou ti chudší.

Nízká korelace existuje mezi tím, jak jsou na tom studenti finančně oproti svému okolí, a tím, jak dlouho prožívají štěstí při určitých událostech. Při činnostech jako nakupování, obdarovávání ostatních, cestování a zisku peněz v podobě výhry nebo daru platí, že čím bohatší jsou studenti v porovnání s jejich okolím, tím déle pociťují štěstí z těchto činností a událostí. „Chudší studenti“ však mají tendenci prožívat štěstí delší dobu při věnování se určité zálibě a při zvýšení jejich platu oproti těm, co se cítí ve svém okolí spíše bohatší.

Peníze mají vliv na štěstí studentů téměř stejně na všech fakultách univerzity. Velmi slabou korelaci jsem však našla. Peníze mají vliv na štěstí nejvíce u studentů přírodovědecké fakulty.

Co se týče otázky toho, zda si sami studenti myslí, že peníze mohou lidem přinést štěstí, nejvíce studentů, kteří s tím souhlasí je z fakulty informatiky a managementu. A naopak až 2/5 studentů z filozofické fakulty toto tvrzení odmítají.

Moje hypotéza o studentech fakulty informatiky a managementu a hranici, která by je udělala šťastné se potvrdila. Tito studenti oproti ostatním mají nastavenou mnohem vyšší hranici částky, která by je udělala šťastnými. Jejich průměrná minimální částka příjmu, při které by pro ně peníze nebyly důležité odpovídá 96 450 Kč, zatímco u studentů z jiných fakult je to částka okolo 45 000 Kč.

Na závěr tedy můžeme uvažovat o tom, že studenti fakulty informatiky a managementu mají největší finanční požadavky, aby byli spokojeni, a naopak nejmenší mají studenti filozofické fakulty.

Stejně jako výsledky různých výzkumů napříč státy, vychází rozdílně i mé výsledky, jelikož ty byly často nejednoznačné, vycházela pouze velmi nízká korelace nebo se podíly u jednotlivých odpovědí příliš nelišily. Důvodem může být těžké uchopení slova štěstí i jednoduchá představa o velkém množství peněz. Myslím, že při rozšíření práce by bylo vhodné zařadit do výzkumu i rozhovory s vybranými studenty, a porozumět tak lépe jejich vnímání štěstí i peněz.

Zdroje

- Ahmed, S. 2010. *The promise of happiness*. London: Duke University Press.
- Argyle, M. 2001. *The psychology of happiness*. London: Routledge.
- Bauman, Z. 2010. *Umění života*. Praha: Academia.
- Bryant, Fred B., Colette M. Smart and Scott P. King. 2005. *Journal of Happiness Studies* (6): 227-260, 10.1007/s10902-005-3889-4
- Cieslik, Mark. 2017. *The Happiness Riddle and the Quest for a Good Life*.
- Diener, E. 1984. *Subjective well-being*. [online]. Psychological Bulletin [cit. 20.04.2022]. DOI: <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>
- Diener, E. and Seligman, M. E. P. 2002. *Very Happy People*. [online] Psychological Science [cit. 26. 12. 2020] DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9639.1991.tb00167.x>
- Diener, E., Sandvik, E., & Pavot, W. 1991. *Happiness is the frequency, not the intensity, of positive versus negative affect*. [online] Subjective well-being: An inter-disciplinary perspective. [cit. 26. 12. 2020] DOI: <https://doi.org/10.1007/978-90-481-2354-4>
- Dunn, E. W., Aknin, L. B., & Norton, M. I. 2008. *Spending money on others promotes happiness*. [online] Science (New York, N.Y.) [cit. 26. 12. 2020] DOI: <https://doi.org/10.1126/science.1150952>
- Řuríník, Michal a Jakub Procházka. 2017. „Lze si za peníze koupit štěstí?“ Pp.117-124 in A. Gregar, M. Horák (eds.). *Psychologie práce a organizace 2017: Pracovní potenciál a jeho proměny v čase*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.
- Durkheim, Emile. 1997. *Dělná práce ve společnosti*. New York: Free Press.
- Durning, A. 1992. *How Much is Enough? The Consumer Society and the Future of the Earth*. New York: Norton.
- Easterlin, R. 1974. *Does Economic Growth Improve a Human Lot?: Some Empirical Evidence*. [online]. Academic press. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780122050503500087>

- Eriksen, T.H. 2010. *Syndrom velkého vlka – hledání štěstí ve společnosti nadbytku*. Brno: Doplněk.
- Falk, Armin, Thomas Graeber. 2020. *Delayed negative effects of prosocial spending on happiness*. [online] Proceedings of the National Academy of Sciences [cit. 28. 1. 2021]. DOI: <https://doi.org/10.1073/pnas.1914324117>
- Furedi, F. 2004. *Therapy culture: Cultivating vulnerability in an uncertain age*. London: Routledge.
- Futrelle, David. 2006. *Can Money Buy Happiness?* [online]. MONEY magazine. [cit. 26. 12. 2020] Dostupné z: <http://micro.borisnikolaev.com/files/Can%20Money%20Buy%20Happiness.pdf>
- Galbraith, K. 1958. *Společnost hojnosti*. Praha: Svoboda.
- Gilbert, Daniel T., Elizabeth W. Dunn a Timothy D. Wilson. 2010. *If Money Doesn't Make You Happy, Then You Probably Aren't Spending It Right*. [online]. Harvard University. [cit. 26.12.2020]. Dostupné z: <https://scholar.harvard.edu/files/danielgilbert/files/if-money-doesnt-make-you-happy.nov-12-20101.pdf>
- Henderson, Luke W., Tess Knight, and Ben Richardson. 2013. *An Exploration of the Well-Being benefits of Hedonic and Eudaimonic Behaviour*. [online]. The Journal of Positive Psychology. [cit. 10. 12. 2021]. DOI: <https://doi.org/10.1080/17439760.2013.803596>
- Hermans, Hubert a Frans Meijers. 2019. „The pursuit of happiness.“ *British Journal of Guidance & Counselling* 47 (2): 139-142. DOI: 10.1080/03069885.2019.1612515
- Huppert, Felicia A, Nick Baylis a Barry keverne, (ed.). 2005. *The Science of Well-Being*. Oxford: Oxford university press.
- Huta, Veronika. 2016. *An Overview of Hedonic and Eudaimonic Well-Being Concepts*. [online] The Routledge Handbook of Media Use and Well-Being. [cit. 10. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.taylorfrancis.com/books/e/9781315714752/chapters/10.4324/9781315714752-9>

- Joseph, Stephen. *What Is Eudaimonic Happiness?* [online] Psychology Today. [cit. 10. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/what-doesnt-kill-us/201901/what-is-eudaimonic-happiness>
- Killingsworth, Matthew A. 2021. *Experienced well-being rises with income, even above \$75,000 per year.* [online] The Wharton School, University of Pennsylvania. [cit. 28. 1. 2021]. DOI: <https://doi.org/10.1073/pnas.2016976118>
- Lane, Robert E. 1993. *Does money buy happiness.* [online] Public Interest. [cit. 26. 12. 2020] Dostupné z: <https://www.nationalaffairs.com/storage/app/uploads/public/58e1a4e34/58e1a4e34b048611903278.pdf>
- Marx, Karl. 1983 „Karl Marx and Frederick Engels: Selected Works. Progress Publishers.“ Pp. 67-91 in Cieslik, Mark. 2017. *The Happiness Riddle and the Quest for a Good Life.*
- Mlčoch, L. 2007. „Ekonomie štěstí: Proč více někdy není lépe.“ *Politická ekonomie* (2): 147-163.
- Mussen et al. 1980. „Continuity and Change in Women's Characteristics over Four Decades.“ *International Journal of Behavioral Development* (3): p 333–347.
- Neves, C.M. 2003. „Optimism, Pessimism, and Hope in Durkheim.“ *Journal of Happiness Studies* (4): 169–183, <https://doi.org/10.1023/A:1024487829769>
- Noelle-Neumann, E. 1980. *Happiness and Games of Chance.* Allensbach: Paper Institut für Demoskopie.
- Ortiz-Ospina, Esteban and Max Roser. 2013. *Happiness and Life Satisfaction.* [online]. OurWorldInData.org. [cit. 24. 1. 2021] Dostupné z: <https://ourworldindata.org/happiness-and-life-satisfaction>
- Rečková, Dominika. 2017. *The effect of material prosperity on happiness: Evidence from Europe.* Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních studií. Diplomová práce.

- Ryan, Richard M., and Edward L. Deci. 2001. "On Happiness and Human Potentials: A Review of Research on Hedonic and Eudaimonic Well-Being." *Annual Review of Psychology* 52 (1): 141-166, <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.141>
- Schwartz, Barry. 2005. *The Paradox of Choice – Why More is Less*. New York: Harper Perennial.
- Schwartz, Barry. 2005. *The Pradox of Choice: Why More is Less*. [online]. Swarthmore College. [cit. 26. 12. 2021] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/291786346_The_Paradox_of_Choice_Why_More_is_Less
- Smith, D. M., K. M. Langa, M. U. Kabeto & P. A. Ubel. 2005. „Health, wealth, and happiness: Financial resources buffer subjective well-being after the onset of a disability.“ *Psychological Science* (16): 663–666.
- Thaler, R.H. 2008. „Mental accounting and consumer choice: Anatomy of a failure.“ *Marketing Science* (27): 12-14.
- Veenhoven Ruut, W.M. Kalmijn. 2005. „Measuring inequality of happiness in nations. In search for proper statistics.“ *Journal of Happiness Studies* 6 (4): p. 357–396.
- Veenhoven, R. 2003. „Hedonism and Happiness.“ *Journal of Happiness Studies* (4): 437-457.
- Veenhoven, Ruut. 2018. „The Sociology of Happiness.“ Pp 243-251 in Markus S.Schulz (Ed.) *Frontiers of Global Sociology: Research Perspectives for the 21st century*. New York: ISA Research.
- Waterman, A. S., S. J. Schwartz, & R. Conti. 2008. „The implications of two conceptions of happiness (hedonic enjoyment and eudaimonia) for the understanding of intrinsic motivation.“ *Journal of happiness studies* (9): pp. 41-79.
- Weber, Max. 1993. „The Sociology of Religion.“ Pp. 67-91 in Cieslik, Mark. 2017. *The Happiness Riddle and the Quest for a Good Life*.

Weimann, Joachim, Andreas Knabe, Ronnie Schöb. 2015. *Measuring happiness*. [online]. The MIT Press. [cit. 24. 1. 2021]. DOI: <https://doi.org/10.1111/1475-4932.12211>

World Values Survey. „Online Data Analysis.“ [online]. 2021. World Values Survey Association. [cit. 20. 3.2022]. Dostupné z: <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>

Seznam příloh

Příloha č.1: *Graf charakteristiky respondentů*

Příloha č. 2: *Tabulky délky prožívání štěstí*

Příloha č. 3: *Tabulka – kolik by studenti chtěli vydělávat*

Příloha č. 5: *Tabulky – Názory studentů z různých fakult na to, zda mohou lidem peníze přinést štěstí*

Příloha č. 6: *Tabulka-hranice peněz, která by studenty různých fakult udělala šťastnými*

Příloha č. 7: *Dotazník*

Přílohy č. 1: *Tabulka charakteristiky respondentů*

Tabulka 9: Charakteristika respondentů

		Frequency	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Pedagogická fakulta	55	29,9	29,9
	Fakulta informatiky a managementu	60	32,6	62,5
	Filozofická fakulta	41	22,3	84,8
	Přírodovědecká fakulta	28	15,2	100,0
Total		184	100,0	

Příloha č. 2: *tabulky délky prožívání štěstí*

Tabulka 10: Délka prožívání štěstí při věnování se určité zálibě

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Velmi krátce	4	2,2	2,2
	Krátce	17	9,2	11,4
	Středně dlouho	41	22,3	33,7
	Dlouho	73	39,7	73,4
	Velmi dlouho	49	26,6	100,0
Total		184	100,0	

Tabulka 11: Délka prožívání štěstí při nakupování

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Velmi krátce	41	22,3	22,3
	Krátce	66	35,9	58,2

	Sřredně dlouho	54	29,3	87,5
	Dlouho	18	9,8	97,3
	Velmi dlouho	5	2,7	100,0
Total		187	100,0	

Tabulka 12: Délka prožívání štěstí při obdarování ostatních

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Velmi krátce	4	2,2	2,2
	Krátce	19	10,3	12,5
	Sřredně dlouho	53	28,8	41,3
	Dlouho	70	38,0	79,3
	Velmi dlouho	38	20,7	100,0
Total		184	100,0	

Tabulka 13: Délka prožívání štěstí při cestování a poznávání nových

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Velmi krátce	1	0,5	0,5
	Krátce	5	2,7	3,3
	Sřredně dlouho	31	16,8	20,1
	Dlouho	65	35,3	55,4
	Velmi dlouho	82	44,6	100,0

Total	184	100,0	
-------	-----	-------	--

Tabulka 14: Délka prožívání štěstí při zvýšení platu či mzdy

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Velmi krátce	9	4,9	4,9
	Krátce	34	18,6	23,5
	Středně dlouho	58	31,7	55,2
	Dlouho	57	31,1	86,3
	Velmi dlouho	25	13,7	100,0
Total		184	100,0	

Tabulka 15: Délka prožívání štěstí při výhře peněz

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Velmi krátce	20	10,9	10,9
	Krátce	53	28,8	39,7
	Středně dlouho	50	27,2	66,8
	Dlouho	35	19,0	85,9
	Velmi dlouho	26	14,1	100,0
Total		184	100,0	

Tabulka 16: Délka prožívání štěstí při získání peněz prostřednictvím daru

		Frequency	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Velmi krátce	25	13,6	13,6
	Krátce	58	31,5	45,1

Sřrednř dlooho	55	29,9	75,0
Dlooho	36	19,6	94,6
Velmi dlooho	10	5,4	100,0
Total	184	100,0	

Přiloha ř. 3: *tabulka – kolik by studenti chtřli vydřlřvat*

Tabulka 17: minimřlni řástky, kterř by studenty chtřli vydřlřvat, a peníze by se tak pro nř stali nedřležitř

		Frequency	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	5000	2	1,1	1,1
	6000	1	,5	1,6
	7000	1	,5	2,2
	8000	2	1,1	3,3
	8400	1	,5	3,8
	10000	8	4,3	8,2
	15000	6	3,3	11,4
	20000	18	9,8	21,2
	22000	1	,5	21,7
	23000	1	,5	22,3
	25000	4	2,2	24,5
	26000	1	,5	25,0
	27000	1	,5	25,5
	30000	15	8,2	33,7
	35000	5	2,7	36,4
	38000	1	,5	37,0
	40000	22	12,0	48,9
	45000	6	3,3	52,2
	50000	28	15,2	67,4
	60000	9	4,9	72,3
	65000	1	,5	72,8
	70000	8	4,3	77,2
	75000	3	1,6	78,8
	80000	5	2,7	81,5

85000	1	,5	82,1
86000	1	,5	82,6
90000	1	,5	83,2
100000	15	8,2	91,3
120000	1	,5	91,8
130000	1	,5	92,4
150000	8	4,3	96,7
200000	1	,5	97,3
240000	1	,5	97,8
250000	2	1,1	98,9
500000	1	,5	99,5
1000000	1	,5	100,0
Total	184	100,0	

Příloha č. 4 *Názory studentů z různých fakult na to, zda mohou lidem peníze přinést štěstí*

Tabulka 18: *Souhlas s frází "za peníze si nelze koupit štěstí" napříč fakultami*

		Souhlasí s frází „za peníze si štěstí nekoupíš“					Total
		nesouhlasí	spíše nesouhlasí	neví	spíše souhlasí	souhlasí	
Jakou fakultu studují	Pedagogickou fakultu	7 12,7%	14 25,5%	1 1,8%	16 29,1%	17 30,9%	55 100%
	Fakultu informatiky a managementu	11 18,3%	17 28,3%	1 1,7%	12 20,0%	19 31,7%	60 100%
	Filozofickou fakultu	6 14,6%	7 17,1%	0 0,0%	16 39,0%	12 29,3%	41 100%
	Přírodovědeckou fakultu	4 14,3%	4 14,3%	1 3,6%	11 39,3%	8 28,6%	28 100%

Tabulka 19: *Souhlas s frází "za peníze si štěstí nekoupíš" napříč fakultami – korelace*

Symmetric Measures

	Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal Kendall's tau-c	0,020	0,058	0,345	0,730
N of Valid Cases	184			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Tabulka 20: *Názor na to, zda velká suma peněz může přinést štěstí*

	Názor na to, zda velká suma peněz může přinést štěstí					Total
	určitě ne	ne	ani ano, ani ne	ano	rohodně ano	
Pedafofická fakulta	5,6%	24,1%	33,3%	27,8%	9,3%	100,0%
Fakulta informatiky a managementu	6,7%	21,7%	25,0%	43,3%	3,3%	100,0%
Filozofická fakulta	9,8%	24,4%	29,3%	31,7%	4,9%	100,0%
Přírodovědecká fakulta	3,6%	17,9%	32,1%	42,9%	3,6%	100,0%
Total	6,6%	22,4%	29,5%	36,1%	5,5%	100,0%

Tabulka 21: *Názor na to, zda velká suma peněz může přinést štěstí – korelace*

Symmetric Measures				
	Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal Kendall's tau-c	0,011	0,059	0,181	
N of Valid Cases	184			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Tabulka 22: *Co podle studentů PDF přinese velká suma peněz*

	určitě ne	ne	ani ano, ani ne	ano	rozhodně ano	celkem
zodpovědnost	5,5%	18,2%	29,1%	41,8%	5,5%	100,0%
svoboda	10,9%	14,5%	9,1%	32,7%	32,7%	100,0%
moc	40,0%	36,4%	10,9%	9,1%	3,6%	100,0%
volný čas	13,0%	27,8%	11,1%	25,9%	22,2%	100,0%

sociální kontanty	18,2%	34,5%	29,1%	10,9%	7,3%	100,0%
bezstarostnost	14,5%	21,8%	5,5%	34,5%	23,6%	100,0%

Tabulka 23: Co podle studentů FF přinese velká suma peněz

	určitě ne	ne	ani ano, ani ne	ano	rozhodně ano	celkem
zodpovědnost	12,2%	24,4%	24,4%	34,1%	4,9%	100,0%
svoboda	14,6%	14,6%	12,2%	34,1%	24,4%	100,0%
moc	22,0%	31,7%	29,3%	14,6%	2,4%	100,0%
volný čas	9,8%	19,5%	14,6%	34,1%	22,0%	100,0%
sociální kontakty	14,6%	34,1%	19,5%	19,5%	12,2%	100,0%
bezstarostnost	12,2%	26,8%	7,3%	31,7%	22,0%	100,0%

Tabulka 24: Co podle studentů PŘF přinese velká suma peněz

	určitě ne	ne	ani ano, ani ne	ano	rozhodně ano	celkem
zodpovědnost	3,8%	26,9%	38,5%	26,9%	3,8%	100,0%
svoboda	14,6%	14,6%	12,2%	34,1%	24,4%	100,0%
moc	25,0%	35,7%	21,4%	17,9%	0,0%	100,0%
volný čas	10,7%	42,9%	10,7%	21,4%	14,3%	100,0%
sociální kontakty	28,6%	35,7%	14,3%	17,9%	3,6%	100,0%
bezstarostnost	7,4%	22,2%	25,9%	25,9%	18,5%	100,0%

Tabulka 25: Co podle studentů FIM přinese velká suma peněz

	určitě ne	ne	ani ano, ani ne	ano	rozhodně ano	celkem
zodpovědnost	5,5%	18,2%	29,1%	41,8%	5,5%	100,0%
svoboda	1,7%	10,0%	3,3%	41,7%	43,3%	100,0%
moc	15,0%	26,7%	25,0%	28,3%	5,0%	100,0%

volný čas	6,7%	23,3%	6,7%	41,7%	21,7%	100,0%
sociální kontakty	8,3%	25,0%	21,7%	28,3%	16,7%	100,0%
bezstarostnost	8,3%	31,7%	8,3%	31,7%	20,0%	100,0%

Příloha č.5: Tabulka-hranice peněz, která by studenty různých fakult udělala šťastnými

Tabulka 26: Kolik peněz by udělala studenty různých fakult šťastnými

	Peníze mě neudělají šťastnější	do 500 tisíc	do milionu	do 10 milionů	do 50 milionů	do 100 milionů	do 500 milionů	do miliardy	vice jak miliarda	
Pedagogická fakulta	34,5%	23,6%	12,7%	14,5%	5,5%	0,0%	3,6%	3,6%	1,8%	100%
Fakulta informatiky a managementu	21,7%	20,0%	10,0%	16,7%	18,3%	8,3%	3,3%	1,7%	0,0%	100%
Filozofická fakulta	36,6%	17,1%	17,1%	22,0%	4,9%	2,4%	0,0%	0,0%	0,0%	100%
Přírodovědecká fakulta	17,9%	25,0%	17,9%	21,4%	7,1%	0,0%	3,6%	0,0%	7,1%	100%
Total	52	39	25	33	18	6	5	3	3	184
	28,3%	21,2%	13,6%	17,9%	9,8%	3,3%	2,7%	1,6%	1,6%	100%

Příloha č. 6: dotazník

Milí kolegové a kolegyně,

chtěla bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který bude součástí mé bakalářské práce na téma „Lze si za peníze koupit štěstí?“. Jeho vyplnění by nemělo trvat déle než 10 minut, Vaše odpovědi jsou anonymní a poslouží pouze pro účely mé práce. Vyplněním dáváte souhlas s účastí na výzkumu a se zpracováním zadaných údajů. Celou práci s výsledky výzkumu snad brzy budete moci najít na stránkách bakalářských prací univerzit.

Děkuji za každou spolupráci

Lucie Stříteská

-studentka Sociologie na Filozofické fakultě Univerzity Hradec Králové

- 1) Vaše pohlaví
- Žena
 - Muž
- 2) Jakou fakultu vysoké školy studujete?
- 3) Co pro Vás bylo důležité při výběru studijního oboru na vysoké škole? (můžete zaškrtnout více odpovědí)
- Obor mě naplňuje, chtěl/a jsem ho studovat odjakživa
 - Obor mi po dostudování pomůže naplnit poslání (pomáhat, učit, vést, apod.)
 - Obor mi po dostudování zajistí vyšší plat
 - Jiné (doplňte).....
- 4) Jaký je Váš přibližný průměrný měsíční příjem z...? Hodnoty prosím uveďte v Kč.
- z kapesného:
 - z práce či brigády:
 - ze stipendia:
 - z jiného zdroje:
- (uveďte prosím jakého)
- 5) Jak se vám zdá, že jste na tom finančně oproti lidem z vašeho blízkého okolí? (kamarádi, spolužáci...) Označte prosím křížkem pro vás odpovídající odpověď.
1	2	3	4	5
chudý				bohatý
- 6) Na stupni od 1 do 5 jak šťastní jste si připadali poslední rok? Označte prosím křížkem pro vás odpovídající odpověď.
1	2	3	4	5
málo				velmi šťastný

7) Na stupni od 1 do 5, jak byste byl/a šťastná, kdybyste teď dostal/a 50 000 Kč?

Označte prosím křížkem pro vás odpovídající odpověď.

1	2	3	4	5
málo				velmi šťastný

8) Co si myslíte, že by Vám přinesla velká částka peněz?

Označte prosím křížkem pro vás odpovídající odpověď.

(1=rozhodně ano, 5= určitě ne)

a. svobodu	1	2	3	4	5
b. moc	1	2	3	4	5
c. zdravější životní styl	1	2	3	4	5
d. štěstí	1	2	3	4	5
e. zodpovědnost vůči druhým	1	2	3	4	5
f. více volného času	1	2	3	4	5
g. nové sociální kontakty	1	2	3	4	5
h. bezstarostnost	1	2	3	4	5

9) Jakou minimální částku byste nyní chtěl/a vydělávat měsíčně, aby pro Vás již peníze nebyly důležité (nemuseli byste řešit kolik utratíte)? Uveďte prosím částku v Kč

10) Jak vysoká by musela být podle Vás částka, která by udělala Váš život šťastnější?

- a. do 500 000 Kč
- b. do 1 000 000 Kč
- c. do 10 000 000 Kč
- d. do 50 000 000 Kč
- e. do 100 000 000 Kč
- f. do 500 000 000 Kč
- g. do 1 000 000 000 Kč
- h. více jak 1 000 000 000 Kč
- i. Peníze mě neudělají šťastnější

11) Napište, jak dlouho podle svých zkušeností prožíváte pocity radosti/ štěstí v případě uvedených situací spojených se ziskem a utrácením peněz.

(1= velmi krátce, 2= krátce, 3=středně, 4= dlouho, 5=velmi dlouho)

a. Věnování se určité zálibě (sport, čtení, hraní...)	1	2	3	4
5				
b. Nakupování	1	2	3	4
5				
c. Obdarování ostatních	1	2	3	4
5				
d. Cestování a poznávání nových míst	1	2	3	4
5				
e. Zvýšení vašeho platu	1	2	3	4
5				
f. Výhra peněz	1	2	3	4
5				
g. Dar v podobě peněz	1	2	3	4
5				

12) Souhlasíte s frází „za peníze si štěstí nekoupíš“?

- a. Ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Ne
- e. Nevím

13) Co je pro Vás štěstí, co si pod tímto pojmem představujete?